

Hilla Manninen

Tilinpäätösanalyysi johdon päätösten apuvälineenä

Mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle

Opinnäytetyö

Syksy 2015

SeAMK Liiketoiminta

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimi

Tekijä: Hilla Manninen

Työn nimi: Tilinpäätösanalyysi johdon päätösten apuvälineenä, mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle

Ohjaaja: Erkki Kytönen

Vuosi: 2015 Sivumäärä: 58 Liitteiden lukumäärä: 6

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää johdon päätöksentekoa tilinpäätösanalyysin avulla. Tavoitteena oli tehdä kohdeyritykselle mallianalyysi ja sen käyttöohje, jota talousjohto voisi käyttää tulevaisuudessa päätöksenteon apuvälineenä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös yrityksen kehitystä ja sen tulevaisuuden näkymiä. Lisäksi vertailtiin tunnuslukujen saamia arvoja toimialan mediaaniin.

Työn teoriaosuus esitettiin luvuissa kaksi ja kolme. Toinen luku keskittyi siihen, kuinka tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysiä voidaan käyttää talousjohdon apuvälineenä päätöksiä tehdessä. Lisäksi määriteltiin tilinpäätös ja tilinpäätösanalyysi ja käytiin läpi niiden osa-alueita. Kolmannessa luvussa määriteltiin kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut ja niiden tulkinnot.

Neljännessä luvussa laadittiin opinnäytetyön empiirinen osio. Kehitystyönä olivat mallianalyysi ja siihen liittyvät käyttöohjeet. Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista menetelmää. Työn alussa suoritettiin virallisten tilinpäätösten oikaisutoimenpiteet ja analysoitiin tilinpäätösaineistot. Tämän jälkeen laskettiin tunnuslukuja, havainnollistettiin niitä pylväsdiagrammeihin ja analysoitiin tunnuslukujen antamia arvoja. Lisäksi laadittiin tilinpäätösanalyysin ohjeet johdolle ja suoritettiin talousjohtajan haastattelu. Lopuksi vielä tehtiin johtopäätökset yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Yrityksen taloudellinen tilanne näytti tarkastelujaksolla kaikilta kolmelta osa-alueelta vähintäänkin tyydyttävältä, joten yrityksellä ei ole suuria taloudellisia riskitekijöitä. Toimialaan verrattuna yrityksen taloudellinen tilanne oli suhteellisen samantasoinen kuin toimialan mediaanit. Yrityksen tulevaisuuden näkymät ovat positiiviset, mutta suurten ostosopimusten takia epävarmat.

Avainsanat: tilinpäätösanalyysi, tunnusluku, mallianalyysi

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Degree Programme in Business Management

Specialisation: Accounting

Author: Hilla Manninen

Title of thesis: Financial statement analysis as an instrument of the decisions of the management, model analysis and its instruction to company's management.

Supervisor: Erkki Kytönen

Year: 2015   Number of pages: 58   Number of appendices: 6

The purpose of the thesis was to develop the decision making of the management by way of financial statement analysis. The target was to get a model analysis with its rules of interpretation to the company. The financial management could to use the model analysis as an instrument of the decision-making in the future. The target was also to evaluate the development of the company and estimate its future prospect. Furthermore, the values received by the ratios are compared with the median of the branch.

The theory of this thesis was presented in chapters two and three. Chapter two focused on how the financial statement and the financial statement analysis can be used as an instrument of the financial management in making decisions. Furthermore, the financial statement and the financial statement analysis were specified and their sectors were gone through. In the third chapter was defined key ratios of profitability, liquidity and solvency and their interpretations.

In the fourth chapter the empirical part of the thesis was formulated. A qualitative research method was used in this thesis. At the beginning of the thesis the remedial measures of official financial statements were performed and the financial statement materials were analyzed. After this the key ratios were calculated, they were illustration with histogram and the values of the key ratios were analyzed. Furthermore, the directions of the financial statement analysis were prepared for the management, and the CFO's interview was conducted. Lastly, the conclusions on the economic situation of the company were drawn up.

The economic situation of the company showed from satisfactory all three sectors so the company does not have the risk factories. Compared to the branch the economic situation of the company was relatively of equal level like the medians of the branch. The future views are positive but they are uncertain because of the big contract of purchase.

Keywords: Financial statement analysis, key ratios, model analysis

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Opinnäytetyön tavoite ja rakenne.....	7
1.2 Aikaisempia tutkimuksia.....	8
2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI TALOUSJOHTAMISEN APUNA	10
2.1 Yrityksen talousjohtaminen	10
2.2 Tilinpäätös johdon apuvälineenä.....	11
2.3 Tilinpäätösanalyysi talousjohtamisen apuvälineenä.....	15
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSIN TUNNUSLUVUT JA NIIDEN TULKINTA	21
3.1 Tilinpäätösanalyysi tunnuslukujen osa-alueet.....	21
3.2 Tunnuslukujen validiteetti ja reliabiliteetti	22
3.3 Kannattavuuden tunnusluvut	22
3.4 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	25
3.5 Maksuvalmius	27
3.6 Muita tunnuslukuja	29
4 MALLIANALYYSI JA TULKINTAOHJEET KOHDEYRITYKSEN JOHDOLLE	30
4.1 Toimeksiantaja ja toimeksianto	30
4.2 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja tutkimusaineisto.....	31
4.3 Tilinpäätösten oikaisut	31
4.4 Tilinpäätösaineiston analyysi	32
4.5 Kannattavuuden tunnusluvut	35
4.6 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	40
4.7 Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	43
4.8 Muita tunnuslukuja	47
4.9 Johdon näkemys taloudelliseen tilanteeseen.....	48

4.10	Tärkeimpiä ohjeita tilinpäätösanalyysin tekemiseen	49
4.11	Johtopäätökset	50
5	YHTEENVETO.....	54
	LÄHTEET	56
	LIITTEET (Salainen).....	58

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Kokonaiskannattavuuden kehitys tarkastelujaksolla.	35
Kuvio 2. Sijoitetun pääoman kannattavuuden kehitys.	36
Kuvio 3. Oman pääoman kannattavuuden kehitys tarkastelujaksolla.	37
Kuvio 4. Käyttökateprosentin kehitys tarkastelujaksolla.	38
Kuvio 5. Liiketulosprosentin kehitys tarkastelujaksolla.	39
Kuvio 6. Nettotulosprosentin kehitys tarkastelujaksolla.	39
Kuvio 7. Vakavaraisuuden kehitys omavaraisuusasteella kuvattuna.	40
Kuvio 8. Nettovelkaantumisen kehitys tarkastelujaksolla.	41
Kuvio 9. Vieraan pääoman takaisinmaksukyvyyn kehitys tarkastelujaksolla.	42
Kuvio 10. Suhteellisen velkaantuneisuuden kehitys tarkastelujaksolla.	43
Kuvio 11. Staattisen maksuvalmiuden kehitys.	44
Kuvio 12. Maksuvalmiuden kehitys rahoitustulosprosentilla kuvattuna.	45
Kuvio 13. Myyntisaatavien kiertoaikojen kehitys.	46
Kuvio 14. Ostovelkojen kiertoaikojen kehitys.	46
Kuvio 15. Liikevaihdon kehitys.	47
Kuvio 16. Kriisitunnusluvun kehitys.	48
 Taulukko 1. Sidosryhmät ja tilinpäätösanalyysin käyttökohteet (Kallunki & Kytönen 2007, 21).	 18

1 JOHDANTO

Suomen tämänhetkinen taloudellinen tila laittaa yritykset miettimään myös niiden taloudellista tilaa, kannattavuutta, vakavaraisuutta ja/tai maksuvalmiutta. Omistajien ja johdon ykkösprioriteetti on saada yritys menestymään ja tuottamaan tulosta. He joutuvat miettimään, esimerkiksi kuinka kannattavaa tämä yritystoiminta on tulevaisuudessa tai miten yritystä saisi vakavaraisemmaksi? Silloin tilinpäätösinformaatio on hyödyllinen apuväline, koska siitä nähdään yrityksen menestyminen. Lisäksi on tärkeää, että yrityksen menestymistä seurattaisiin tietyin väliajoin, jotta sitä voitaisiin parantaa ja kehittää.

Nykyään, kun silmäilee pörssiyhtiöiden tilinpäätöksiä, on niiden yhteyteen laskettu myös tunnuslukuja tilinpäätöksestä eli tehdään tunnuslukuanalyysi. Näin omistajat ja johto saavat paremman kuvan, kuinka yritys voi. Kuitenkin, olisi parempi, jos joku tulkitsisi ja avaisi tunnuslukuja niin, että omistajat ja johto saisivat tunnusluvuista enemmän irti. Tällainen analyysi on tilinpäätösanalyysi.

Tilinpäätösanalyysi voidaan käyttää johdon päätösten apuvälineenä, kun tehdään taloudellisia ratkaisuja. Lisäksi tilinpäätösanalyysin avulla yritys pystyy asettamaan taloustavoitteita ja seuraamaan niitä.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja rakenne

Opinnäytetyön tavoitteena on laatia mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle, jota se voi käyttää hyväksi päätöksenteossa. Opinnäytetyö tehdään yhteistyönä kohdeyrityksen kanssa ja tilinpäätösanalyysi tulee arvioimaan ja analysoidaan yrityksen tämänhetkistä taloudellista tilannetta mallianalyysin lisäksi. Opinnäytetyön alatavoitteena on saada selville mahdollisimman oikea kuva kohdeyrityksen taloudellisesta asemasta tällä hetkellä, miten se on kehittynyt tarkasteluajanjakson aikana 2011–2014, millainen taloudellinen asema sillä on toimialaan nähden ja millaiset ovat kohdeyrityksen tulevaisuuden näkymät.

Analyysi pyrkii hahmottelemaan yrittäjille yrityksen taloudellisen tilanteen tunnuslukuanalyysin, trendianalyysin ja prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen avulla. Tilinpäätösanalyysi tehdään vuosien 2011–2014 julkaistujen tilinpäätöksien perusteella. Opinnäytetyöhön lasketaan tunnuslukuja kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta ja arvioidaan niiden kehitystä tarkastelujaksolla. Tunnuslukuja vertaillaan myös toimialan (49392, Linja-autojen tilausliikenne) mediaaneihin, koska se luo lisäarvoa vertailulle.

Kohdeyrityksellä ei ole tavoitteena kasvaa suuremmaksi, koska se on suhteellisen suuri yritys paikkakuntaan nähden, vaan tavoitteena on saada yritys jatkumaan voitollisena pitkään, jotta seuraavilla sukupolvilla olisi mahdollista jatkaa yritystä. Lisäksi tavoitteena on pitää kalusto, palvelut ja henkilöstö laadukkaana, jotta asiakkaille saataisiin tehtyä mahdollisimman elämyksellisiä matkoja.

Opinnäytetyö alkaa teoriaosuudella. Toisessa luvussa käsitellään teoreettinen viitekehys, joka koostuu talousjohtamisesta ja kuinka tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysiä voidaan käyttää hyväksi johdon tekemissä päätöksissä. Siinä luvussa määritellään talousjohtaminen, tilinpäätös ja tilinpäätösanalyysi. Lisäksi käydään läpi tilinpäätöstietojen muokkausta ja tilinpäätösanalyysin käyttäjiä. Kolmas luku pitää sisällään tilinpäätösanalyysin tunnusluvut ja niiden tulkinnat. Siinä esitellään tutkimuksessa käytettäviä tunnuslukuja ja niiden tulkintoja. Neljäs luku käsittelee empiirisen osion opinnäytetyöstä. Siinä luvussa analysoidaan tilinpäätöksiä, lasketaan tunnuslukuja, analysoidaan ja vertaillaan tunnuslukujen saamia arvoja toimialan mediaaneihin ja tehdään johtopäätöksiä tunnuslukujen saamien arvojen perusteella. Lisäksi neljännessä luvussa on ohjeet tilinpäätösanalyysin tekoon ja kohdeyrityksen johdon näkemykset taloudellisesta tilanteesta. Viidennessä luvussa vedetään yhteen koko opinnäytetyö.

1.2 Aikaisempia tutkimuksia

Opinnäytetöinä tilinpäätösanalyysejä on tehty paljon. Suurin osa niistä on tehty selvittämään yrityksen taloudellinen asema jollakin ajanjaksolla. Nykänen (2015) arvioi kohdeyrityksen taloudellista asemaa ja kuinka se muuttui yhtiömuodon muuttuessa

vuonna 2012. Tutkimus tehtiin laskemalla tunnuslukuja kohdeyrityksen tilinpäätöksistä. Mallianalyysejä on tehty myös pankeille. Haatainen (2014) teki mallianalyysin pankille, mikä auttaa pankkia luottopäätöksen teossa. Opinnäytetyössä hän laski sellaisia tunnuslukuja, jotka ovat tärkeitä luottopäätöksissä.

Kyseiseen aiheeseen löytyy Bussiammattilainen-lehdestä (Remes 2015, 24–25) kahden pankkiryhmän rahoitusjohtajien näkemys siitä, mitä mittareita eli tunnuslukuja he käyttävät, kun antavat rahoitusta bussiyritykselle. Heille tärkeää on, että yritys on maksukykyinen, omavarainen ja kannattava. Tunnuslukuja he laskevat yritysten tilinpäätöksistä.

Johtajuudesta ja talousjohtamisesta löytyi tutkimus talousjohtajien tietopulasta, joka voi vaarantaa yrityksen tuottavuutta (Epicor [13.11.2015]). Tutkimus on tehty kesällä 2015 kyselytutkimuksena. Tutkimuksessa ilmeni, että talousjohtajien mielestä päätöksenteossa tarvittavien taloustietojen heikko saatavuus vaikuttaa yrityksen menestymiseen ja talousjohtajien maineeseen, koska he joutuvat tekemään päätöksiä intuitioonsa perustuen. Lisäksi taloustietojen heikko saatavuus vaikuttaa yrityksen tuottavuuteen. Tutkimuksen perusteella parhaimmat päätökset syntyvät kuitenkin kovilla faktoilla ja tunnepohjaisella ajattelulla.

Salmen ja Martikaisen (1994) tutkielmassa tarkastellaan kriittisesti tunnuslukuanalyysin neljää keskeistä aluetta. Tutkimusalueissa arvioidaan tunnuslukujen funktionaalista muotoa, tunnuslukujen jakeluminaispiirrettä, tunnuslukujen luokittelua, ja arvioida sisäistä tuottoastetta tilinpäätöksistä.

Nissiman ja Penmanin (2003) tutkimuksessa esitetään tilinpäätösanalyysi, joka erottaa velkaantumistasteen, joka tulee ilmi taloustoiminnoissa. Tutkimuksen analyysi tuottaa kaksi velkaantumistaseyhtälöä: lainaaminen taloustoimintoihin ja lainaaminen toimintotapoihin. Nämä kuvaavat, kuinka kaksi velkaantumistasetyyppiä vaikuttaa oman pääoman tuottoon. Tutkimuksen empiirisessä osiossa nähdään, kuinka tilinpäätösanalyysi selittää poikkileikkauksen eroja nykyisissä ja tulevaisuuden tuotoissa ja price-to-book suhteissa ja jotka pohjautuvat odotettuihin oman pääoman tuottoihin.

2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI TALOUSJOHTAMISEN APUNA

Talousjohtaminen pyrkii varmistamaan, että taloustavoitteet toteutuvat yrityksessä. Taloustavoitteita voidaan asettaa ja seurata tilinpäätösanalyysistä saatujen tunnuslukujen avulla. Jos yritys haluaa nopeasti taloudellista tietoa yrityksestä, sen pystyy näkemään tilinpäätöstiedoista. Yrityksen johto ei voi tehdä taloudellisia päätöksiä ilman konkreettisia tietoja, joten tilinpäätös ja tilinpäätösanalyysi ovat oivia apuvälineitä päätöksenteossa. Tämä luku sisältää talousjohtamisen, tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin ja sen miten tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysiä voidaan käyttää johdon päätöksenteon apuna.

2.1 Yrityksen talousjohtaminen

Yritys luokitellaan markkinataloudessa talousyksiköksi, joka on perustettu tuottamaan hyvinvointia ensisijaisesti omistajille (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 10). Yrityksellä on lisäksi muitakin tehtäviä, kuten hyödykkeiden, tuotteiden ja palveluiden tuottaminen ja monen eri sidosryhmän hyvinvoinnin luominen yhteiskunnassa. Yhteiskunta odottaa yrityksiltä sekä työllistämistä, veronmaksukykyä että halua kehittää henkilöstöään, ja huolehtia ympäristöstään. Yritys on hyvinvoinnin luoja.

Neilimon ja Uusi-Rauvan (2005, 10) mukaan johtamisen avulla yritys pyrkii saavuttamaan tavoitteensa. Talousjohtamisen avulla pyritään varmistamaan, että yritys saavuttaa taloudelliset tavoitteensa. Talousohjauksen perusta on, että talousjohtamisen perustehtävät ja yrityksen taloudelliset tavoitteet ymmärretään. Lisäksi perustehtäviin kuuluu taloustavoitteita mittaavien tunnuslukujen tunteminen ja niiden hyväksikäyttö yrityksen johtamisessa (mp).

Yrityksen laskentatoimi voidaan jakaa kahteen alueeseen: *yleiseen laskentatoimeen* ja *johdon laskentatoimeen* (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 13). Yleiseen laskentatoimeen kuuluu kirjanpito ja sen päädokumentti tilinpäätös. Yleistä laskentatoimea voidaan kutsua myös nimeltä ulkoinen laskentatoimi, koska se antaa tietoa yrityksen toiminnasta ulkopuolella oleville sidosryhmille.

Johdon laskentatoimi on yritysjohtajan päätöksentekoa avustavaa laskentaa. Laskelmat ovat päätöksentekoa avustavia laskelmia, kuten suunnitelmalaskelmia ja tarkkailulaskelmia. Suunnitelmalaskelmat voivat olla investointilaskelmia ja budjetteja. Tarkkailulaskelmilla tarkkaillaan ja analysoidaan, esimerkiksi kannattavuutta, taloudellisuuden ja rahoituksen toteutumista. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005,13.)

Taloustavoitteet

Yrityksen taloustavoitteet voidaan jakaa kolmeen suureen alueeseen, jotka ovat *kannattavuus*, *likviditeetti* ja *pääomarahoitus* (Neilimo & Uusi-Rauva, 2005, 19). Yritys on silloin kannattava, kun se pystyy toiminnan tuotoilla kattamaan toimintamenot ja muut maksut sekä saavuttamaan asetetun kannattavuustavoitteen (mp. 20–22). Yrityksellä on maksukykyä silloin, kun se selviytyy likvideillä maksuvälineillä maksuvelvoitteistaan. Talousjohtajan on ohjattava ja seurattava likviditeettitavoitetta, jotta yritys pystyy joka hetki turvaamaan maksukykyisyytensä. Pääomarahoitustavoite käsittää usein yrityksen omavaraisuasteen vaalimisen ja kehittämisen. Yritys selviytyy paremmin maksuvelvoitteistaan, jos sillä on vahva omavaraisuaste.

2.2 Tilinpäätös johdon apuvälineenä

Tässä alaluvussa käydään läpi mikä on tilinpäätös ja sen käsitteet. Lisäksi käydään läpi, kuinka tilinpäätöstä voidaan hyödyntää talousjohtamisessa.

Tilinpäätös

Tilinpäätös ilmaisee yrityksen tuloksen ja varallisuusaseman. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Lisäksi on myös laadittava toimintakertomus. (Yrittäjät [10.9.2015].) Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 3 luvun 1§:ssä säädetään, että jokaisesta taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman erästä on esitettävä vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisaika on neljä kuukautta tilikauden päättymisestä (ml).

Tilinpäätös laaditaan suoriteperusteisesti ja laatimisessa on noudatettava jatkuvuuden periaatetta (Kallunki 2014, 29.). Suoriteperusteisuus on sitä, että liiketoimet kirjataan silloin kun ne toteutuvat. Jatkuvuuden periaate tarkoittaa sitä, että yrityksen

toiminta jatkuu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa eikä yrityksellä ole suunnitelmissa supistaa tai lopettaa liiketoimintaa.

Tilinpäätösasiakirjojen on oltava selkeitä ja tilinpäätöksen on muodostettava selkeä yhtenäinen kokonaisuus. Tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen tilinpäätös sekä luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista että niiden säilytystavoista on kirjoitettava sidottuun tasekirjaan, jonka sivut on numeroitava. Lisäksi tilinpäätös ja toimintakertomus on päivättävä ja allekirjoitettava. (Alhola ym. 1999, 216–217.)

Tuloslaskelma

Kirjapitoasetuksessa (30.12.1997/1339) yritykselle annetaan kaksi vaihtoehtoa laatia tuloslaskelma: kululajipohjaisena tai toimintokohtaisena. Tuloslaskelma kuvaa ja osoittaa, kuinka tilikauden tulos on muodostunut ja kuinka suuri tulos on. (Leppiniemi & Kykkänen 2001, 115.) Tulos kertoo taas, kuinka paljon oma pääoma lisääntyy tai vähentyy, ja samalla se kertoo omistajille jaettavissa olevan varallisuuden muutoksesta (Salmi 2012, 31).

Tilikauden tuotot ja kulut merkitään tuloslaskelmaan. Tuotot kuvaavat odotettavissa olevaa tai tapahtunutta varojen lisääntymistä ja velkojen vähentymistä, kun taas kulut kuvaavat varojen vähentymistä ja velkojen lisääntymistä. Rakenteeltaan tuloslaskelma on vähennyslaskelma. Ylimpänä olevista liiketoiminnan tuotoista vähennetään liiketoiminnan kulut tietyssä järjestyksessä. Se, mitä jää liiketoiminnan tuotoista jäljelle merkitään liikevoitto (-tappio) -riville. Liikevoitto (-tappio) -rivin jälkeen tulevat rahoituserät, satunnaiset erät, tilinpäätösjärjestelyt ja tuloverot. Kaikkien näiden jälkeen tulee tuloslaskelman viimeinen rivi: tilikauden voitto (tappio). (Salmi 2012, 30–31).

Tase

Tase kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa (Leppiniemi & Kykkänen 2001, 130). Tase ilmaisee varallisuuden arvon tietyllä hetkellä ja sen, millä ja kuinka se on rahoitettu, omalla vai vieraalla pääomalla (Salmi 2012, 35). Taseen ensisijainen tehtävä on esittää yrityksen varat (vastaavat) tietyssä järjestyksessä ja tietyillä arvoilla sekä tämän varallisuuden rahoituksen lähteet ja määrät (vastattavat).

Vastaava-puoli jaetaan kahdeksi pääryhmäksi: pysyvät vastaavat ja vaihtuvat vastaavat. Pysyvät vastaavat ovat sellaisia, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useana eri tilikautena. Suurin osa pysyvistä vastaavista ovat yrityksen käyttöomaisuutta, kuten rakennuksia, koneita ja aineettomia hyödykkeitä. Näitä ei ole tarkoitettu myytäväksi vaan käytettäväksi yrityksen omassa tulonhankintaprosessissa. Niiden käyttötarkoitus heijastuu myös tasearvostuksessa. (Leppiniemi & Kykkänen 2001, 133.)

Yrityksen vaihtuviin vastaaviin kuuluu muun muassa yrityksen varasto, lyhytaikaiset saamiset sekä käteisvarat. Ominaista vaihtuville vastaaville on se, että ne ovat ai-noastaan lyhyen aikaa yrityksen hallussa. Varastoon hankitut hyödykkeet on tarkoi-tettu myytäväksi eteenpäin. (Leppiniemi & Kykkänen 2001 134.)

Vastattavaa-puoli kertoo sen, kuinka yrityksen rahoitus on hoidettu. Vastattavaa-puoli jaetaan omaan pääomaan ja vieraaseen pääomaan. (Salmi 2014, 72.) Oma pääoma koostuu omistajien sijoittamasta osakepääomasta, kertyneistä voittova-roista ja tilikauden voitosta. Vieras pääoma jakaantuu pitkäaikaiseen ja lyhytaikai-seen pääomaan. Pitkäaikainen velka on sellainen, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua ja niitä ovat muun muassa lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat ja joukkovelkakirjalainat. Lyhytaikaiset velat erääntyvät alle vuoden ku-luessa ja niitä ovat muun muassa lainat rahoituslaitoksilta, saadut ennakot ja osto-velat. (Niskanen & Niskanen 2003, 50–51.)

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma tarkoittaa tietyn tilikauden varojen laskelmaa, josta käy ilmi varo-jen hankinta ja varojen käyttö. Vuonna 1999 kirjanpitolautakunta antoi yleisohjeen rahoituslaskelman laatimiseen. (Niskanen & Niskanen 2003,169.) Kirjanpitolain 3 luvun 9§:n 2 momentissa (L 30.1.1997/1336) yksityiset yritysten ja osuuskuntien pitää laatia rahoituslaskelma, jos vähintään kaksi seuraavista kriteereistä täyttyvät:

- Liikevaihto on yli 7,3 miljoonaa euroa
- Taseen loppusumma on 3,65 miljoonaa euroa
- Palveluksessa on 50 henkeä

Rahoituslaskelma on esitettävä maksuperusteisena ja se kuvaa investointien, liiketoiminnan ja rahoituksen rahavirtoja. Laskelma esitetään joko suorana tai epäsuorana rahoituslaskelmana. (Kallunki 2014, 47.)

Liitetiedot ja toimintakertomus

Kirjanpitolain kolmannen luvun toisen pykälän mukaan (L 30.12.1997/1336) tilinpäätöksen pitää antaa oikea ja riittävä kuva tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja tätä varten tarpeellisen laajuiset liitetiedot. Kirjanpitolain lisäksi kirjanpitoasetuksessa (30.12.1997/1339) on yksityiskohtaisia luetteloita liitteenä ilmoitettavista tiedoista (Leppiniemi & Kykkänen 2001, 138).

Kirjanpitolain kolmannen luvun ensimmäisen pykälän mukaan (L 30.12.1997/1336) toimintakertomuksessa tulee ilmoittaa seuraavat seikat: tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta.

Toimintakertomuksen laatimisesta on vapautettu pienet kirjanpitovelvolliset, mutta jos pieni kirjanpitovelvollinen on osakeyhtiö, sen pitää ilmoittaa liitetietoina ne tiedot, jotka osakeyhtiölaki edellyttää ilmoitettavaksi toimintakertomuksessa (Leppiniemi & Kykkänen 2001, 138–139).

Taseen ja tuloslaskelman analyysit

Yrityksen tilinpäätöseriä voidaan analysoida kahta eri tapaa käyttäen (Niskanen & Niskanen 2003, 87). Ensimmäinen tapa on *prosenttilukumuotoinen tilinpäätös*, jossa suhteutetaan tuloslaskelman erät liikevaihtoon ja taseen erät taseen loppusummaan. Prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen avulla voidaan arvioida, esimerkiksi miten eri kustannuserät kehittyvät suhteessa liikevaihtoon ja sitä voidaan myös käyttää erikokoisten yritysten kustannus- ja taserakenteiden vertailuun. Prosenttimuotoinen tilinpäätös antaa myös analysoijalle arvokasta tietoa yrityksen tuloslaskelman ja taseen rakenteesta ja tilinpäätöksen erien kehittymisestä vuodesta toiseen. Toinen analyysi on *trendianalyysi*, jossa yksittäisten tilinpäätöserien kehittymistä tarkastellaan suhteuttamalla tuloslaskelman ja taseen eriä jonkin lähtövuoden arvoon. Trendianalyysi toteutetaan prosenttilukumuodossa, jolloin tilinpäätöserien suhteellista kehittymistä voidaan vertailla keskenään.

Tilinpäätöksen hyödyntäminen talousjohtamisessa

Talousjohto voi käyttää hyväksi omien sidosryhmien sekä omaa tilinpäätöstä, kun tehdään päätöksiä yritykseen liittyen, esimerkiksi investointipäätöksiä, arvonmäärittäyksiä ja maksuaikojen muuttamista. Lisäksi tilinpäätösten tarkastelu antaa lisäarvoa ja varmuutta johdon ratkaisuille. (Ikäheimo ym. 2014, 46).

Tuloslaskelmasta talousjohto voi tarkistaa, että yritys tuottaa tulosta. Lisäksi tuloslaskelmasta voidaan laskea kannattavuus ja asettaa sen avulla kannattavuustavoite, arvioida yrityksen myynnin kriittistä pistettä, laskea hintajoustot ja analysoida yrityksen liikeriskiä. (Koski 2012, 57–64.)

Tasetta voidaan hyödyntää arvioidessa yrityksen varallisuuden rakennetta. Jos tehdään suurempia päätöksiä, kuten investointipäätöksiä, voidaan taseesta tarkistaa, kummalla se kannattaa rahoittaa, omalla vai vieraalla pääomalla. Lisäksi taseesta näkee kassavarojen suhteen lyhytaikaisiin velkoihin. (Koski 2012, 65–70.)

2.3 Tilinpäätösanalyysi talousjohtamisen apuvälineenä

Tämä alaluku sisältää teoriaosan tilinpäätösanalyysistä. Aluksi määritellään, mikä on tilinpäätösanalyysi ja käydään läpi tilinpäätösanalyysin käyttäjät. Lisäksi käydään läpi kuinka tilinpäätösanalyysiä voidaan hyödyntää johdon apuvälineenä.

Tilinpäätösanalyysin määritelmä

Tilinpäätösanalyysissä vertaillaan eri yritysten taloudellista asemaa samalla ajanhetkellä ja yksittäisten yritysten taloudellisen aseman kehittymistä eri ajanjaksoina (Kallunki & Kytönen 2007, 14). Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, jossa tulot ja menot kirjataan niiden syntyessä ja jaksotetaan tarvittaessa eri tilikausille tuloiksi ja menoiksi. Se voidaan jakaa myös rahavirta-analyysieihin, jossa seurataan rahan liikkeitä, eikä menoja ja tuloja kohdisteta eri tilikausille. (mp.) Lisäksi se voidaan jakaa markkinaperusteiseen analyysiin, jossa yhdistetään tilinpäätösinformaatio osakemarkkinoilta saatavaan informaatioon.

Tilinpäätösanalyysi pyrkii arvioimaan tuloksen riittävyyttä, tällöin puhutaan kannattavuuden arvioimisesta (Niskanen & Niskanen 2003, 8). Tämän lisäksi tilinpäätösanalyysin perustehtäviin kuuluu arvioida kannattavuuden kehittymiseen liittyviä riskejä. Vakavaraisuuden arvioinnilla pyritään tarkastelemaan erityisesti pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä ja maksuvalmiutta arvioidaan selvittämällä lyhemmän aikavälin rahoituksen riittävyyden riskejä.

Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus

Tilinpäätösanalyysi termiä käytetään yleensä kun kuvataan tilinpäätöksen pohjalta tehtävää analyysiä. Kuitenkin tilinpäätösanalyysi on sellainen analyysimuoto, joka sijoittuu yritystutkimuksen ja tunnuslukuanalyysin väliin. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Tunnuslukuanalyysi on suppein ja yksinkertaisin analyysimuoto näistä kolmesta. Tunnuslukuanalyysissä käytetään yksinomaan muutamia vakioituja mittareita, joiden perusteella selvitetään yrityksen taloudellinen tilanne. Tunnuslukuanalyysin tuottamaa informaatiota voidaan käyttää tilinpäätösanalyysin tai yritystutkimuksen osana. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Tilinpäätösanalyysi on kehittyneempi analyysimuoto, jossa tarkastellaan yrityksen taloudellista tilaa ja kehitystä kattavammin useiden erilaisten tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla (Niskanen & Niskanen 2003, 10). Näin ollen, tunnuslukujen saamia arvoja voidaan arvioida yksityiskohtaisemmin, esimerkiksi onko tunnuslukujen saamat hyvät tai huonot arvot satunnaisia vai kertovatko ne pidemmän aikavälin muutoksista. Kuitenkaan kaikkia lukujen taustalla olevia tekijöitä ei voida saada selville tilinpäätösinformaation puutteellisuuden vuoksi.

Yritystutkimus on näistä kolmesta syvällisin analyysimuoto. Yritystutkimuksessa halutaan selvittää yrityksen taloudelliseen menestykseen vaikuttaneet syyt liiketoiminnan tasolla. Yritystutkimukset tekevät luottolaitosten yritystutkijat. Yritystutkimus on välttämätön luottolaitoksille, koska se pitää tehdä jokaisen luottopäätöksen yhteydessä. (Niskanen & Niskanen 2003, 11.)

Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Kallungin ja Kytösen mukaan (2007, 17) yrityksen tilinpäätösanalyysistä ovat kiinnostuneet yrityksen sidosryhmät, kuten osake- ja vieraan pääoman sijoittajat, tavarantoimittaja, verottaja ja asiakkaat. Jokaisella sidosryhmällä on tavoitteena muodostaa kokonaiskuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta, vaikka heillä on omia kiinnostuksen kohteita yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Verottaja on kiinnostunut yrityksen vuosituloksesta, josta yritys maksaa veronsa (Kallunki & Kytönen 2007, 17–18). Verottajalla on tavoitteena saada tarkka kuva yrityksen tilikauden aikana tekemästä voitosta ja mahdollistaa yritykselle myös suhdannevaihtelut huomioiva joustava tuloksen raportointi.

Tavarantoimittajat ovat kiinnostuneet yrityksen kyvystä selviytyä lyhytaikaisista veloista. Vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta käsittelevä informaatio on tämän vuoksi hyödyllistä tavarantoimittajalle. Jos yrityksen taloudellinen menestyminen vaikuttaa suuresti tavarantoimittajan menestymiseen, tavarantoimittaja on myös kiinnostunut yrityksen tilinpäätösinformaatiosta kokonaisuudessaan. (Kallunki & Kytönen 2007, 18.)

Osakesijoittajat, jotka ovat sijoittaneet yritykseen, ovat kiinnostuneet yrityksen taloudellisesta menestyksestä (kannattavuus), osingonjakopolitiikasta ja osingonmaksukyvyistä (maksuvalmius ja vakavaraisuus) (Ikäheimo ym. 2014, 47).

Hakkarainen, Nordea rahoitus Suomi Oy:n rahoitusjohtaja, toteaa Bussiammattilainen -lehdessä (Remes 2015, 24–25), että rahoituspäätöksissä he kiinnittävät huomiota yrityksen velanmaksukykyyn ja maksuvalmiuteen. Kun taas Pohjola Pankki Oy:n rahoitusjohtaja Kajander Bussiammattilainen -lehdessä (mp.) esittää, että he kiinnittävät huomiota kannattavuuteen, omavaraisuuteen, tulokseen, maksukäyttäytymiseen ja maksuvalmiuteen. Lisäksi Kajander on kiinnostunut tilinpäätösinformaatiosta ja pankin sisäisestä informaatiosta, kuten talletuksista ja maksukäyttäytymisestä (mp.).

Yrityksen asiakkaiden tarve tilinpäätösinformaatioon on pienempi kuin muilla sidosryhmillä. Jos toimittaja-yrityssuhde vaatii pitkäaikaista sitoutumista ja kustannukset

toimittajan vaihtamisesta voivat olla suuret, silloin tilinpäätösanalyysin tuottama informaatio on suuremmassa roolissa päätöksenteossa. (Kallunki & Kytönen 2007, 20.)

Kilpailijoita kiinnostavat yrityksen tilinpäätösanalyysin informaatio monelta kantilta, kuten esimerkiksi kannattavuudesta, investoinneista, myynnin kehittymisestä, markkinaosuuksien muutoksista tai tutkimus- ja tuotekehittelyn panostuksista. Näitä tietoja kilpailijat voivat käyttää omien tavoitteiden asettamisessa. Myös yrityskauppojen ja -valtausten yhteydessä voidaan käyttää apuna tilinpäätösanalyysiä, arvioi-
dessa yrityksen arvoa. (Kallunki & Kytönen 2007, 20.) Taulukossa 1 esitetään tilinpäätösanalyysin käyttäjät ja heitä kiinnostava informaatio.

Taulukko 1. Sidosryhmät ja tilinpäätösanalyysin käyttökohteet (Kallunki & Kytönen 2007, 21).

Tilinpäätösanalyysin käyttäjät	
Verottaja	Kannattavuus
Osakesijoittajat	Vakavaraisuus, kannattavuus, kasvu
Vieraan pääoman sijoittajat	Vakavaraisuus, Kannattavuus
Tavarantoimittajat	Maksuvalmius, vakavaraisuus
Asiakkaat	Kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus

Tilinpäätöstietojen oikaiseminen

Kun tilinpäätöksen tietoja muokataan tilinpäätösanalyysin pohjaksi, sitä kutsutaan tilinpäätöksen oikaisemiseksi. Tilinpäätöksen oikaisujen perimmäinen tarkoitus on tehdä tilinpäätöstiedot vertailukelpoisiksi ja Kallungin (2014, 75) sekä Kallungin ja Kytösen (2007, 42) mukaan on tärkeää, että eri vuosille ja eri yrityksille suoritetaan samat oikaisutoimenpiteet.

Tuloslaskelman oikaisun tavoitteena on selvittää tulos, joka mahdollisimman hyvin vastaa säännöllisen, jatkuvan ja ennustettavan liiketoiminnan tulosta (Salmi 2012,

144). Oikaistussa tuloslaskelmassa liike-tulos kuvaa yrityksen varsinaista tulosta liiketoiminnan kustannusten jälkeen (Niskanen & Niskanen 2003, 61). Nettotulos kuvaa yrityksen todellista tulosta eli operatiivista tulosta. Jos vielä huomioidaan satunnaiset tuotot ja kulut, saadaan selville yrityksen kokonaistulos. (Kallunki & Kytönen 2007, 44.) Myynti- ja käyttökatetta ei esitetä virallisessa tuloslaskelmassa, mutta kuitenkin käyttökate on säilytetty oikaistussa tuloslaskelmassa (Korhonen ym. 2011, 17).

Taseen oikaistun tavoitteena on pyrkiä saamaan oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä (Korhonen ym. 2011, 31). Taseesta eliminoidaan sellaiset erät joilla ei ole tulontuottamiskykyä ja merkitään näkyviin sellaiset olennaiset varallisuudet, joita ei ole merkitty taseeseen. Lisäksi näkymättömät velat merkitään oikaistuu taseeseen ja omaa pääomaan korjataan varojen ja velkojen nettokorjauksilla. (Salmi 2012, 153.)

Yrityksen talouden johtaminen tunnuslukujen avulla

Yrityksen talousjohtaminen edellyttää, että aikaisemmin mainittuja ja kuvattuja taloustavoitteita mitataan ja määritellään. Tavoitteille pitää määritellä tarkka sisältö ja niille on asetettava tavoitearvot, joihin yritys pyrkii. Yrityksen kannattavuutta voidaan mitata tuloslaskelmasta saadulla tilikauden tuloksella, joka on kannattavuuden mittari. Mittareista käytetään usein nimitystä tunnusluku. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 30.)

Tunnuslukujohtaminen on taloudellista johtamista tunnuslukujen avulla (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 30). Tunnusluville asetetaan tavoitearvo, jota verrataan sitten toteutuneisiin arvoihin. Tunnuslukujohtaminen mahdollistaa tavoitealueen tarkan määrittelyn, numeerisen mittauksen ja vertailun yrityksen sisäisten yksikköjen kesken sekä kilpailijoihin. Lisäksi tunnuslukuihin kuuluu tulkintakoodi, jolla arvioidaan onko tunnusluvun saama arvo hyvä vai huono. Tunnuslukujohtaminen edellyttää, että taloustavoitteet on asetettu ja niille on löydetty sopivat tunnusluvut sekä valituille tunnusluville on asetettu oikeat tavoitearvot.

Teoreettisen viitekehyksen tavoitteena on antaa hyvä ja kattava yleiskuva lukijalle siitä, mikä on tilinpäätös ja tilinpäätösanalyysi ja kuinka näitä voidaan käyttää hyväksi johdon päätöksenteon tukena. Kun tavoitteena on tehdä tilinpäätösanalyysi-

malli ja käyttöohjeet kohdeyrityksen johdolle, täytyy perustiedot ja -käsitteet olla hallussa. Lisäksi teoriaosa on hyväksi myös johdolle, jos sillä ei ole aiempaa tietoa tilinpäätösanalyysistä.

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSIN TUNNUSLUVUT JA NIIDEN TULKINTA

Tässä luvussa esitellään tilinpäätösanalyysin tunnusluvut, joilla voidaan mitata yrityksen taloudellinen tilanne. Tunnuslukuja lasketaan kolmesta eri osa-alueesta: kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. Näistä kaikista osa-alueista on otettu esittelyyn ne tärkeimmät tunnusluvut, jotka kuvaavat kattavasti yrityksen taloudellista tilaa. Jokainen tunnusluku on esitelty laskentakaavaa ja tulkintaohjeita myöten, jotta tunnusluvuista ymmärrettäisiin kaikkein oleellisin.

Luvun lopussa on esitelty volyyymiin liittyvä kasvun tunnusluku ja Laitisen kolmen muuttujan Z-luku eli kriisitunnusluku, joka ennustaa konkurssisietokykyä.

3.1 Tilinpäätösanalyysi tunnuslukujen osa-alueet

Yrityksen taloudellinen tilanne voidaan esitellä käyttämällä erilaisia tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja (Kallunki 2014, 81). Ne on tyypillisesti jaettu kolmeen pääryhmään: kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin (Niskanen & Niskanen 2003, 110–111). Pääasiassa tunnusluvut esitetään suhdeluku-
muotoisina, koska se mahdollistaa vertailun eri yritysten välillä ja eri vuosien välillä. Tilinpäätösanalyysiin kuuluu vahvasti myös laskettujen tunnuslukujen arviointi. Harvoin voidaan saada yhden yrityksen, yhden vuoden luvuista hyviä johtopäätöksiä, ja siksi tunnuslukuja pitää aina suhteuttaa johonkin vertailutietoon. Vertailutyyppit voidaan jakaa kahteen analyysimuotoon: ajalliseen poikkileikkausanalyysiin ja aikasarja-analyysiin. Kun yrityksen tietyn vuoden tunnuslukuja verrataan saman toimialan yritysten tunnuslukujen keskiarvoon, kutsutaan sitä ajalliseksi poikkileikkausanalyysiksi. Aikasarja-analyysissä taas keskitytään ja seurataan yrityksen omaa kehitystä pidemmältä ajalta.

3.2 Tunnuslukujen validiteetti ja reliabiliteetti

Tunnuslukujen antamien arvojen tarkkuus riippuu ennen kaikkea luotettavasta tilinpäätösaineistosta. Tämän lisäksi tunnuslukujen toimivuus riippuu kahdesta muusta tekijästä: validiteetista ja reliabiliteetista (Niskanen & Niskanen 2003, 111). Validiteetilla tarkoitetaan sitä, mittaako tunnusluku sitä ominaisuutta, jota se on tarkoitus mitata. Tunnusluvun katsotaan olevan validi silloin, kun sen antamat tulokset ovat keskimäärin oikeita eli harhattomia. Reliabiliteetilla (luotettavuudella) tarkoitetaan tunnusluvun kykyä antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia. Kun mittaustuloksien hajonta on pieni, voidaan katsoa tunnusluvun olevan reliaabeli.

3.3 Kannattavuuden tunnusluvut

Tilinpäätösanalyysin yhtenä tavoitteena on arvioida tuloksen riittävyttä eli kannattavuutta (Niskanen & Niskanen 2003, 8). Kallunki ja Kytönen (2007, 74) määrittelevät kannattavuuden niin, että kannattavuus tarkoittaa yrityksen kykyä tuottaa liike-toiminnallaan tuloja enemmän kuin tulojen hankkimiseksi on tarvinnut uhrata menoja. Johdon on ymmärrettävä ja selvitettävä yrityksen kannattavuus, koska sen perusteella johto voi rakentaa yrityksen tulevaisuutta. Yritystoiminnan tulee olla kannattavaa. (mp. 74.)

Kannattavuus jaetaan kahteen mittariin: liikevaihtoon suhteutettuihin katemittareihin ja pääomaan suhteutettuihin tuottomittareihin (Balance Consulting [5.10.2015]). Liikevaihtoon suhteutetut katemittarit ovat: myynti- ja käyttökate, liike-, rahoitus-, netto-, kokonaistulos. Pääomaan suhteutetut tuottomittarit ovat: kokonaispääoman tuotto, sijoitetun pääoman tuotto sekä omanpääoman tuotto.

Talousjohtamisen kannalta käyttökate, liikevoitto ja nettotulos ovat tärkeitä absoluuttisen kannattavuuden tunnuslukuja ja talouden ohjausvälineitä (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 277).

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja, rahoituseriä ja veroja. Käyttökate kuvaa, paljonko yrityksen liikevaihdosta jää jäljelle, kun siitä on vähennetty yrityksen toimintakulut. (Balance Consulting

[5.10.2015].) Käyttökate- % on Korhosen ym. (2011, 61) mukaan kätevinä verrata saman toimialan yritysten kesken, koska käyttökate ei ole annettu mitään ohjearvoja.

$$\text{Käyttökate- \%} = (\text{käyttökate} / \text{liikevaihto}) * 100$$

Liiketulos kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloksen ennen rahoituseriä ja veroja (Korhonen ym. 2011, 61). Liiketuloksen täytyy siis riittää kattamaan korkokulut ja muut rahoituserät. Liiketulosprosentille ei ole ohjearvoja toimialakohtaisten erojen vuoksi (Kallunki 2014, 94). Lukuja voidaankin käyttää lähinnä vertailuun toimialan sisällä tai yksittäisen yrityksen kannattavuuden ajalliseen seuraamiseen (Balance Consulting [5.10.2015]).

$$\text{Liiketulos- \%} = (\text{liiketulos} / \text{liikevaihto}) * 100$$

Liiketulosprosentin avulla pystytään vertailemaan saman toimialan yritysten operatiivista kannattavuutta, koska rahoituseriä ei ole otettu huomioon. Eli silloin velkainen ja velaton yritys ovat samalla viivalla vertailussa. Jos yritys on pääomavaltaisempi, sitä korkeampi liiketulosprosentin tulee olla. (Balance Consulting [5.10.2015].)

Liiketulosprosentin ohjearvot ovat (Korhonen ym. 2011, 62):

- Hyvä   yli 10 %
- Tyydyttävä   5–10 %
- Heikko   alle 5 %

Nettotulosprosentti mittaa, kuinka monta prosenttia yrityksen liikevaihdosta jää voittoriville asti (Vilkkumaa 2010, 47). Nettotulos saadaan kun liiketulokseen lisätään rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja verot (Korhonen ym. 2011, 62).

$$\text{Nettotulos- \%} = \text{Nettotulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} * 100$$

Nettotuloksen pitäisi olla positiivinen, jotta yritystoimintaa voidaan pitää kannattavana (Korhonen ym. 2011, 62). Tämä luku on omistajille hyväksi, jos he haluavat tietää pystyykö osinkoa jakamaan ja kuinka paljon (Vilkkumaa 2010, 47).

Oman pääoman tuottoprosentti (ROE) on yksi tärkein omistajien näkökulmasta laskettu kannattavuuden tunnusluku. Se mittaa yrityksen kykyä tehdä tuottoa omistajilta saaduille pääomille. (Niskanen & Niskanen 2003, 116.) Yrityksen velkaisuus vaikuttaa oman pääoman tuottoprosenttiin. Kun nettotulosta kasvatetaan vieraalla pääomalla, oman pääoman tuottoprosentti kasvaa, koska tällöin tunnusluvun nimittäjä ei muutu. Kuitenkin vieraalla pääomalla kasvatettu oman pääoman tuottoprosentti voi olla riski yritykselle, koska taloudellisesti huonoina aikoina tuotot vähenevät, mutta rahoituskulut on edelleen maksettava. (Kallunki & Kytönen 2007, 78.) Omistajat asettavat tuottovaatimuksen omalle pääomalle. Jos kyse on riskisemmästä yrityksestä, sitä korkeampi pitää olla tuottovaatimus ja riskilisiä. (Balance Consulting [5.10.2015].)

$$\text{Oman pääoman tuotto- \%} = (\text{Nettotulos} / \text{Oikastu oma pääoma}) * 100$$

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti (ROI) kuvaa säännöllisen liiketoiminnan tuottoa suhteessa tuottoa vaativaan pääomaan eli omaan pääomaan ja korolliseen vieraaseen pääomaan (Kallunki & Kytönen 2007, 74–76). Sijoitetun pääoman tuottoprosentin luotettavuutta voi heikentää riittämättömät tilinpäätöstiedot vieraan pääoman jakamiseksi korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan.

Tunnuslukuoppaan (Balance Consulting [5.10.2015]) mukaan hyvällä kannattavuustasolla toimivan yrityksen sijoitetun pääoman tuoton tulisi nousta suuremmaksi kuin lainankorot. Kuitenkin yrityksen isot investoinnit, jotka eivät ole ehtineet tuottaa tuloa tilikaudelle, voivat aiheuttaa ongelmia tunnusluvun kehittymisen arvioinnissa. (ml.)

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto- \%} = (\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}) / \text{sijoitettu pääoma keskimäärin} * 100$$

Viitteelliset ohjearvot tunnusluvulle ovat (Salmi 2012, 179):

- Hyvä   yli 15 %
- Tyydyttävä   5–15 %
- Heikko   alle 5 %

Kokonaispääoman tuottoprosentti (ROA) kertoo, kuinka paljon yrityksen toimintaan sijoitetulle pääomalle kertyy tilikauden aikana voittoa eli otetaan huomioon sekä oma pääoma ja sijoitettu pääoma. Tunnusluku kertoo, kuinka yritys on huolehtinut sen käytössä olevasta kokonaispääomasta. (Balance Consulting [5.10.2015].) Luku on käyttökelpoisempi kuin sijoitetun pääoman tuottoprosentti tunnusluku, koska tällöin ei tarvitse tehdä jakoa korollisen ja korottoman vieraan pääoman välillä. Kokonaispääoman tuottoprosentti mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta toimintaan sitoutuneelle pääomalle. (Korhonen ym. 2011, 64.) Siitä käytetään nimitystä myös kansantaloudellinen kannattavuus (Balance Consulting [5.10.2015]).

$$\text{Kokonaispääoman tuotto- \%} = (\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}) / \text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin} * 100$$

Viitteelliset ohjearvot tunnusluvulle ovat (Korhonen ym. 2011, 64):

- Hyvä   yli 10 %
- Tyydyttävä   5–10 %
- Heikko   alle 5 %

3.4 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Niskanen ja Niskanen (2003, 130) määrittelevät vakavaraisuuden niin, että se kertoo yrityksen kyvystä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Kallungin ja Kytösen (2007, 80) mukaan vakavaraisuus tarkoittaa oman ja vieraan pääoman osuutta kokonaispääomasta. Vakavaraisella yrityksellä oman pääoman suhde vieraaseen pääomaan on suurempi, ja yritys pystyy vaivatta suoriutumaan vieraan pääoman korkokuluista heikkoina aikoinakin. Heikko vakavaraisuus tarkoittaa suurta vieraan pääoman osuutta ja suuria korkokuluja. (mp.)

Vakavaraisuutta voidaan mitata sekä staattisilla rahoitusrakenteen että dynaamisilla rahoituksen riittävyyden mittareilla (Balance Consulting [5.10.2015]).

Net Gearing on yksi käytetyimmistä yrityksen pääomarakennetta kuvaamista tunnusluvuista (Kallunki 2014, 118). Tunnusluvun suosioon saattaa vaikuttaa se, että

kirjanpitolautakunta suosittelee sen ilmoittamista tilinpäätöksen yhteydessä (Niskanen & Niskanen 2003, 133). Se mittaa korollisen vieraan pääoman nettoarvon ja oman pääoman suhdetta (Kallunki 2014, 118).

Jos tunnusluku on korkea, yrityksen velkaantuneisuuskin on korkea. Korkea velkaantuneisuus on riskitekijä, joka kaventaa yrityksen kasvumahdollisuuksia ja taloudellista liikkumisvaraa. Jos tunnusluku on negatiivinen, yritys on nettovelaton. Tällöin yrityksellä ei ole korollista velkaa, tai ne voidaan maksaa takaisin kassavaroilla. (Balance Consulting [5.10.2015].) Jos tunnusluvun arvo on alle 1, sitä voidaan pitää hyvänä (Korhonen ym. 2011, 68).

$$\text{Net Gearing} = (\text{korolliset velat} - \text{likvidit rahavarat}) / \text{omat varat}$$

Omavaraisuusaste kertoo yrityksen vakavaraisuuden, kyvyn selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä ja tappion sietokyvyn (Korhonen ym. 2011, 66). Se kertoo myös, missä määrin yrityksen omaisuus on rahoitettu omalla pääomalla (Salmi 2012, 187). Omavaraisuusastetta voidaan mitata omavaraisuusasteprosentilla (Kallunki & Kytönen 2007, 80 - 81). Mitä enemmän omistajat ovat sijoittaneet omaan yritykseen omaa pääomaa, sitä paremmat ovat mahdollisuudet selviytyä vieraan pääoman maksuista. Korkea omavaraisuusaste kertoo vakavaraisesta yrityksestä. Jos yrityksellä on matala omavaraisuus, kannattavuuden pitää olla kohtuullinen ja vakaalla pohjalla, jotta tappiota ei synny (Balance Consulting [5.10.2015]).

$$\text{Omavaraisuusaste- \%} = \text{omat varat} / (\text{oikaistun taseen loppusumma} - \text{tehtyyn työhön perustuvat ennakkomaksut}) * 100$$

Tunnusluvun ohjeelliset viitearvot ovat (Korhonen ym. 2011, 67):

- Hyvä   yli 40 %
- Tyydyttävä   20–40 %
- Heikko   alle 20 %

Kaksi edellistä mittaria ovat staattisia mittareita eli ne lasketaan tietyn hetken taseesta. Kolmas mittari, *suhteellinen velkaantuneisuus*, on dynaaminen mittari eli vieras pääoma suhteutetaan liikevaihtoon. Tunnusluku mittaa tuottojen riittävyttä luottojen hoitoon. (Salmi 2012, 190.) Korkea suhteellinen velkaantuneisuus vaatii

yritykseltä vakaata ja hyvää liike tulosta, jotta vieraan pääoman velvoitteista selvittää (Korhonen ym. 2011, 67).

$$\text{Velka- \%} = (\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}) / \text{Liikevaihto} * 100$$

Tunnusluvun viitteelliset ohje arvot ovat (Korhonen ym. 2011, 67):

- Hyvä   alle 40 %
- Tyydyttävä   40–80 %
- Heikko   yli 80 %

Vieraan pääoman takaisinmaksukyky antaa luotettavan kuvan siitä, miten paljon yritys tuottaa tulorahoitusta suhteessa velkaantumiseen (luentomateriaali). Tämä on dynaaminen vakavaraisuuden tunnusluku.

$$\text{Vieraan pääoman takaisinmaksukyky (\%)} = \text{Rahoitustulos} / \text{Sijoitettu vieras pääoma} * 100$$

3.5 Maksuvalmius

Korhonen ym (2011, 71) määrittelee maksuvalmiuden niin että, se on yrityksen kyky hoitaa kaikki maksunsa ajallaan ja edullisimmalla mahdollisella tavalla. Yrityksen hyvästä maksuvalmiustilasta kertovat kassa-alennusten hyödyntäminen ja sekkiliittin käyttämättömyys. Heikosta maksuvalmiudesta kertovat erääntyvät maksut, yliaikakorot sekä kalliin lisärahoituksen käyttö. (mp.) Maksuvalmiutta on kahdenlaista, staattista että dynaamista maksuvalmiutta. Staattinen eli välitön maksuvalmius tarkoittaa tietyn ajankohdan, esimerkiksi tilinpäätöshetken maksuvalmiutta. Staattisen maksuvalmiuden tarkastelun lähtökohtana on tase. (Salmi 2012, 199.) Dynaaminen eli toiminnallinen maksuvalmius mittaa tulorahoituksen riittävyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseen tilikauden aikana (Korhonen ym. 71). Dynaaminen maksuvalmiuden tarkastelun lähtökohtana on tase ja tuloslaskelma sekä rahavirtalaskelma (Salmi, 199).

Quick ratio tavoitteena on mitata yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudella (Korhonen ym. 2011, 71). Tunnusluku mittaa

yrityksen rahoituspuskurien tilaa ja kassavalmiutta. Rahoituspuskurit eivät saa olla liian pienet, koska silloin yrityksellä ei ole varoja yllättäviin menoihin.

$$QR = \text{Rahoitusomaisuus} / \text{Lyhytaikainen vieraspääoma} - \text{saadut ennakot}$$

Tunnusluvun ohjearvot ovat (Korhonen ym. 2011, 71):

- Hyvä yli 1
- Tyydyttävä 0,5–1
- Heikko alle 0,5

Maksuvalmius on hyvä (1), kun likviditeettiä on yhtä paljon kuin lyhytaikaista vierasta pääomaa (Salmi 2012, 202).

Quick ratio kuvaa tilinpäätöshetken tilannetta eli se on staattinen maksuvalmiuden luku. Rahoitusomaisuuden arvottomat erät kuten luottotappiot, voivat heikentää tunnuslukujen käytettävyyttä (Korhonen ym. 2011, 72).

Rahoitustulos kuvaa, kuinka yrityksen liiketoiminta tuottaa tulorahoitusta. Lisäksi se kuvaa yrityksen kykyä selviytyä lainojen lyhennyksistä, käyttöpääoman lisäyksestä ja investointien omarahoituksesta liiketoiminnan tuotoilla. (Balance Consulting [5.10.2015].)

$$\text{Rahoitustulos- \%} = (\text{rahoitustulos} / \text{liikevaihto}) * 100$$

Rahoitustulostunnusluku on myös toimialakohtainen. Yrityksen tulisi saada lyhyellä aikavälillä positiivinen rahoitustulos, jos se jää negatiiviseksi, voidaan päätellä, että yritys on joutunut ottamaan lisävelkaa tai purkamaan likviditeettiään rahoituskulujen kattamiseen. (Balance Consulting [5.10.2015].)

3.6 Muita tunnuslukuja

Toiminnan kasvua kuvataan yleisesti *liikevaihdon muutosprosentilla*. Tämä on vo-lyymin mittari. Tämä kuvaa yrityksen myynnin menestystä. (Balance Consulting [18.11.2015].)

$$\text{Liikevaihdon muutos \%} = \text{Liikevaihdon muutos} / \text{Liikevaihto edellisellä kaudella} * 100$$

E. Laitisen kolmen muuttujan Z-luku on kriisitunnusluku, joka kuvaa maksaako yritys maksunsa ajallaan ja onko se joutumassa konkurssiin. Luku saadaan kun yhdistetään rahoitustulosprosentti, quick ratio ja omavaraisuusaste määritetyillä painoker-toimien avulla. (luentomateriaali.)

$$\text{Z-luku} = 1,77 * \text{rahoitustulos\%} + 14,14 * \text{quick ratio} + 0,54 * \text{omavarai- suusaste}$$

Kriittinen arvo on tunnuslukuoppaan (Balance Consulting [18.11.2015]) mukaan 18.

Kun halutaan saada selville yrityksen taloudellinen tila kokonaisuudessaan, on hyvä tutkia jokaisen osa-alueen tunnuslukuja (kannattavuuden, vakavaraisuuden ja mak-suvalmiuden) ja valita niistä yritykselle tärkeimmät tunnusluvut. Tässä luvussa esi-teltiin tunnuslukuja, jotka pystyvät kuvaamaan kohdeyrityksen taloudellista asemaa luotettavasti ja oikein. Kun tavoitteena on tehdä tilinpäätösanalyysi-malli kohdeyri-tykselle, niin tilinpäätöstunnuslukujen ja niiden tulkintaohjeiden esittely on varsin tär-keää, jotta tunnusluvut laskettaisiin ja ymmärrettäisiin oikein. Lisäksi tämä luku hel-pottaa empiirisen osion lukemista, kun on jo taustatietoa tunnusluvuista, kuinka ja mistä tunnusluvun arvo on saatu.

4 MALLIANALYYSI JA TULKINTAOHJEET KOHDEYRITYKSEN JOHDOLLE

Tämä luku sisältää empiirisen osion opinnäytetyöstä. Tavoitteena on kehittää mallianalyysi ja sen käyttöohje johdolle, jota se voi käyttää tulevaisuudessa hyväksi päätöksenteossa. Tutkimusaineisto on kohdeyrityksen tilinpäätökset vuosilta 2011–2014. Ensin tutustutaan toimeksiantajaan ja toimeksiantoon. Sen jälkeen esitellään opinnäytetyön tutkimusmenetelmä.

Näiden jälkeen alkaa tutkimusosa, jossa katsahdetaan ensin kohdeyrityksen tilinpäätösoikaisuihin ja tilinpäätösten analyysihin. Analyysin jälkeen seuraa tunnuslukujen antamien arvojen havainnollistaminen kuvioilla ja niiden tulkitseminen. Lopuksi ovat johtopäätökset saaduista tuloksista.

4.1 Toimeksiantaja ja toimeksianto

Kohdeyritys on osakeyhtiö, joka työllistää keskimäärin 13 työntekijää, joista kolme työskentelee matkatoimistossa, yksi asentajana ja loput kuljettajina. Kohdeyritys on kolmannen sukupolven perheyrius, jonka kaikki osakkeet ovat kahden veljeksien omistuksessa. Kohdeyritys on perustettu vuonna 1926.

Kohdeyritys on liikennöintiyritys, johon on yhdistetty matkatoimisto. Matkatoimisto järjestää yrityksen omat bussimatkat. Sen tarjontaan kuuluu monipuolista linja-autoliikennettä kuten itse järjestettyjä bussimatkoja kotimaassa sekä ulkomailla, tilausajoja, säännöllisiä linjavuoroja ja koululaiskuljetuksia. Yrityksen varikko ja matkatoimisto sijaitsevat Pirkanmaalla.

Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä mallianalyysi ja sen käyttöohje toimeksiantajalle, jota se voi käyttää apuvälineenä päätöksenteossa. Lisäksi alatavoitteena on saada selville toimeksiantoyrityksen taloudellinen tilanne tällä hetkellä, kuinka se on kehittynyt tarkastelujaksolla 2011–2014, tulevaisuudennäkymät ja millainen asema yrityksellä on toimialaan verrattuna.

4.2 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja tutkimusaineisto

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska se tarkoittaa mitä tahansa tutkimusta, jossa ei ole käytetty tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja (Kananen 2008, 24). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään lukujen sijaan sanoja ja lauseita. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksen on kuvata, ymmärtää ja tulkita tutkittavaa ilmiötä.

Kvalitatiivinen tutkimus tutkii yksittäistä tapausta, kun taas kvantitatiivinen tutkimus tutkii tapausten joukkoa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkitaan pääasiassa prosesseja ja siinä ollaan kiinnostuneita sen merkityksestä. Siihen myös liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille, tutkija menee ilmiön pariin haastattelemaan tai havainnoimaan. (Kananen 2008, 25.)

Tutkimusaineisto koostuu kohdeyrityksen tilinpäätösaineistosta vuosilta 2011–2014. Tutkimusaineistoon kuuluu tasekirja, joka sisältää kohdeyrityksen tuloslaskelmat, taseet ja liitetiedot. Lisäksi tutkimukseen kuuluu sähköpostihaastattelu yrittäjältä.

4.3 Tilinpäätösten oikaisut

Oikaisuun tarvittavat tiedot löytyivät yrityksen tilinpäätöksen tasekirjoista. Oikaistavia tilinpäätöseriä ei ollut paljoa, koska kohdeyrityksellä ei ole esimerkiksi varastoa. Oikaisua vaati vain 2013 vuoden tuloverot tuloslaskelmassa ja leasingvastuukanta taseessa.

Liikevaihto ja liiketoiminnan muut kulut eivät aiheuta oikaisua minään vuonna. Aine- ja tarvikekäyttö ei myöskään aiheuttanut oikaisua, koska kohdeyrityksellä ei ole varastoa. Palkkakorjaus ei aiheuta oikaisutoimenpiteitä, koska yrityksen omistajille maksetaan palkkaa työntekijöiden tavoin. Palkat ja henkilösivukulut oikaistiin yhdeksi ja samaksi eräksi: henkilöstökulut. Poistot on tehty maksimipoistoina, joten niissäkään ei ole oikaisemisen tarvetta.

Kohdeyrityksen välittömiä veroja piti oikaista vuodelta 2013. Sinä vuonna yritys oli maksanut jäännösveroa, joten se erä pitää siirtää satunnaisiin kuluihin rasittamasta tilikauden välittömiä veroja.

Taseen pysyvät vastaavat eivät aiheuttaneet muuta oikaisua, kuin leasingvastuukannan lisäämisen liitetiedoista. Vaihtuvat vastaavat eivät myöskään aiheuttaneet muuta oikaisua kuin siirtosaamisten ja muiden saamisten yhdistäminen yhdeksi eräksi: muut saamiset. Taseen vastattavaa puolelle lisättiin myös leasingvastuukanta ja yhdistettiin muut velat ja siirtovelat yhdeksi eräksi: muut korottomat lyhytaikaiset velat.

4.4 Tilinpäätösaineiston analyysi

Tuloslaskelman ja taseen analyysissä on käytetty hyödyksi normaalia tuloslaskelmaa, tasetta ja niistä molemmista tehtyjä prosenttilukumuotoisia analyyskejä ja trendianalyyskejä.

Tuloslaskelmaa (liite 1 salainen) tarkastellen saadaan hyvä kuva yrityksen liiketoiminnasta ja sen tilasta sekä kehittymisestä. *Tuloslaskelman trendianalyysistä* (liite 4 salainen) näkee, että kaikki tulosrivit ovat kehittyneet positiiviseen suuntaan tarkastelujakson aikana. 2013 vuoden liikevaihto on kasvanut eniten, noin 14 prosenttia. Kuitenkin, viimeisen tilikauden 2014 liikevaihto on laskenut noin 84.000 euroa eli noin neljä prosenttia. Vaikka liikevaihdon laskua on tapahtunut, liiketoiminta näyttää kannattavalta.

Liiketulos on jokaisella tarkastelujakson aikana ollut positiivinen, eli kohdeyritys on pystynyt hoitamaan liiketoiminnasta aiheutuvat kulut. Liiketulos ei ole kasvanut tarkastelujakson aikana suurien poistojen takia. Vuonna 2011 liiketulos on ollut korkeimmillaan noin 74.000 euroa. Vaikka liikevaihto on kasvanut tarkastelujaksolla, se ei ole kuitenkaan johtanut liiketuloksen kasvuun. Tällöin olisi tarvetta tarkastella kohdeyrityksen kulurakennetta.

Kulurakennetta on helppo tarkastella *prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta* (liite 3 salainen). Prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta näkee, että kohdeyrityksen ulkopuoliset palvelut ovat suhteellisesti suurimpia kulueriä tuloslaskelmassa.

Ulkopuoliset palvelut ovat nousseet joka toinen vuosi noin prosentin verran. Toinen suurehko kuluerä on henkilöstökulut. Ne ovat myös suurentuneet joka toinen vuosi, mutta niiden lisäys johtuu henkilöstömäärän lisääntymisestä kahdella henkilöllä vuodesta 2011 vuoteen 2012. Lisäksi kohdeyrityksessä työskentelee muutamia tilapäistyöntekijä. Aine- ja tarvikekäyttö ovat pienentyneet vuodesta 2012 vuoteen 2014. Suurin vaikutus aine- ja tarvikekäytön laskuun on polttoainekulujen pienentymisestä, mikä taas johtuu raakaöljyn hinnan laskusta ja lisäksi aine- ja tarvikekäytön laskuun vaikuttaa korjauskulujen pienentyminen. Tuloslaskelman suurin prosentuaalinen muutos on tapahtunut poistoissa. Poistot ovat suurentuneet noin kolme prosenttia vuonna 2013. Tämä johtuu investoinnista. Korko- ja rahoituskulut ja -tuotot ovat pysyneet samansuuruisina suhteessa liikevaihtoon.

Kulurakennetta voidaan myös tarkastella *tuloslaskelman trendianalyysistä* (liite 4 salainen). Siitä näkee tuloslaskelman erien kehittymisen suhteessa vuoden 2011 lähtöarvoihin. Aine- ja tarvikeostoja on tehty vuosina 2012 - 2013 enemmän kuin vuonna 2011 ja tämä erä on kasvanut nopeammin kuin liikevaihto. Lisäksi ulkopuoliset palvelut ovat kasvaneet nopeammin kuin liikevaihto. Suurin kasvu on tapahtunut suunnitelman mukaisissa poistoissa. Vuonna 2013 poistot ovat lähes kaksinkertaistuneet vuodesta 2012.

Tuloslaskelmasta (liite 1 salainen) voidaan havaita, että tilikauden tulos on jokaisella tarkastelujaksolla positiivinen, eli yritys on pystynyt tuottamaan tulosta joka vuosi. Vaikka tulos ei ole säännöllisesti kasvanut tarkastelujakson aikana, kohdeyritys näyttää voitolliselta.

Tuloslaskelmasta voi päätellä, että yrityksellä on kyky tuottaa tulosta ja se pystyy kattamaan toiminnan kulut. Suurimmat kulut aiheutuvat ulkopuolisista palveluista. Näitä kuluja pitäisi hieman supistaa, mutta kohdeyrityksen liiketoiminta on riippuvainen ulkopuolisista palveluista. Tämän takia näitä kuluja on hankala lähteä karsimaan. Henkilöstökulut olisivat toinen, joista pystyisi helpommin karsimaan kuluja. Joko alennettaisiin työntekijöiden palkkakustannuksia tai vähennettäisiin henkilöstöä.

Taseen (liite 2 salainen) vastaavaa-puolesta tulee esille yrityksen varat ja vastattavaa-puolesta sen millä nämä varat on rahoitettu. Yrityksen aineelliset hyödykkeet

ovat kasvaneet tarkastelujaksoilla ja *prosenttilukumuotoisesta taseen* (liite 5 salainen) vastaava-puolesta näkee, että suurin osa yrityksen varoista on aineellisia hyödykkeitä. Kohdeyritys on siis investoinut enemmän tarkastelujaksolla kuin tehnyt niistä poistoja. Lyhytaikaiset saamiset muodostavat toisen suuren ryhmän taseessa. Myyntisaamiserät ovat laskeneet vuodesta 2011 vuoteen 2013, jolloin erä on ollut pienin 0,43 prosenttia taseen loppusummasta. *Taseen trendianalyysistä* (liite 6 salainen) näkee, että vuonna 2014 myyntisaamiset ovat kasvaneet nopeasti verrattuna edelliseen tilikauteen, mutta suurin syy tähän kasvuun on alkuvuoden 2015 matkan laskutus, joka tapahtui 2014 vuoden lopussa. Kohdeyrityksen rahavarat ovat laskeneet vuodesta 2011 vuoteen 2013, mutta vuoteen 2014 ne ovat kasvaneet lähes 10-kertaiseksi vuodesta 2013.

Mutta millä nämä yrityksen investoinnit ovat sitten rahoitettu? Sen näkee taseen vastattavaa-puolelta. Taseen vastattavaa-puolta kun silmäilee, näkee hyvin, että yritys on velkavoittoinen, koska vierasta pääomaa on enemmän kuin omaa pääomaa. Oma pääoma on noin 30–40 % vieraasta pääomasta tarkastelujaksolla. Kohdeyrityksen oma pääoma koostuu osakepääomasta, tilikauden voitosta ja kertyneistä voittovaroista. Oma pääoma on suhteellisen tasainen tarkastelujaksolla.

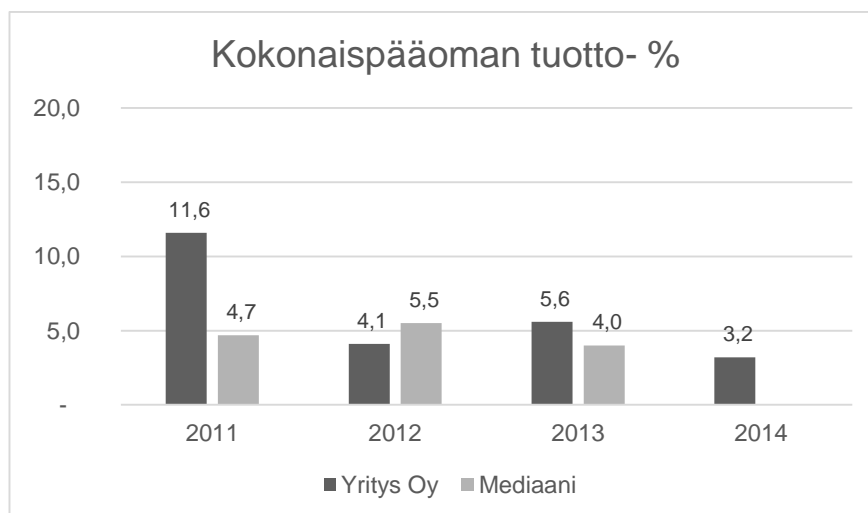
Kuten jo mainittiin, yrityksellä on vierasta pääomaa enemmän kuin omaa pääomaa. Yrityksen vieras pääoma koostuu pitkäaikaisesta ja lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. Prosenttilukumuotoisesta taseesta (liite 5 salainen) näkee, kuinka pitkäaikainen vieras pääoma on kasvanut tarkastelujakson aikana, lukuun ottamatta vuotta 2014. Pitkäaikainen vieras pääoma on lisääntynyt investointien vuoksi. Vaikka pitkäaikainen vieraspääoma on lisääntynyt, se on noin 25 prosenttia taseen loppusummasta. Vastattavaa-puolen suurin erä on lyhytaikainen vieraspääoma. Se on pysynyt suhteellisen tasaisena koko tarkastelujakson aikana. Lyhytaikaisen vieraan pääoman suurin erä koostuu saaduista ennakoista. Ne koostuvat asiakkaiden maksamista ennakkomaksuista. Ostovelkojen summa on suhteellisen pieni verrattuna taseen loppusummaan ja ostovelat ovat pysyneet lähes muuttumattomina tarkastelujakson aikana. Tästä voi päätellä, että yritys maksaa nopeasti omat laskunsa.

Tase on helppolukuinen ja siitä saa hyvän käsityksen, kuinka yrityksen varat ja rahoitus on kerätty. Keinoja taseen parantamiseen on vieraan pääoman pienentäminen ja oman pääoman lisäys. Lisäksi saadut ennakot ovat hyvä lainan lähde yritykselle, koska se on niin sanottua korotonta lainaa, jota yritys voi käyttää hyväksi.

Kun tilinpäätös on oikaistu ja analysoitu, tunnuslukuja on sen jälkeen helpompi lähteä laskemaan ja tulkitsemaan, koska on jo pohjaa tulkinnoille.

4.5 Kannattavuuden tunnusluvut

Kokonaispääoman tuottoprosentti on yksi kannattavuuden tunnusluku. Tähän tunnuslukuun ei vaikuta yrityksen veronmaksupolitiikka eikä yritysmuodosta johtuva verotustekniikka. Tunnusluku mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta kokonaispääomalle. (Korhonen ym. 2011, 64.) Kuviossa yksi esitellään kokonaispääoman tuottoprosentti ja vertailutietona ovat yrityksen toimialan mediaanit.

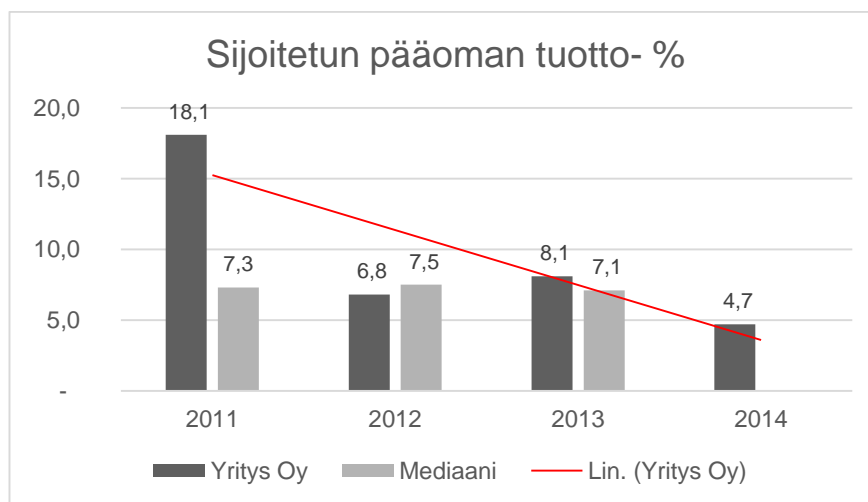

Kuvio 1. Kokonaiskannattavuuden kehitys tarkastelujaksolla.

Kohdeyrityksen kokonaispääoman tuottoprosentti on laskenut vuodesta 2011 vuoteen 2014. Vuodesta 2014 ei ole vertailuarvoa, mutta voidaan todeta, että sinä vuonna kohdeyritys on tuottanut heikoiten tulosta kokonaispääomalle (3,2 %). Vuonna 2011 kokonaispääoman tuottoprosentti on ollut suurimmillaan (11,6 %). Toimiala on tuottanut keskimäärin vähemmän tulosta koko pääomalle kuin kohdeyritys.

Kokonaispääoman tuottoprosentin laskun syynä ovat olleet muun muassa heikentynyt tulos, suurentuneet suunnitelman mukaiset poistot, ja lisäksi myös suurentunut tase. Kuitenkin, se näyttää tyydyttävältä, koska yritys on pystynyt tarkastelujaksolla tuottamaan tuottoa kokonaispääomalle. Kokonaispääoman tuottoa voisi parantaa tuloslaskelman kulurakennetta pienentämällä, jotta nettotulosta saataisiin suuremmaksi.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on myös yksi kannattavuuden mittareista. Se mittaa yrityksen kykyä tuottaa korkoa tai muuta tuottoa yritykseen sijoitetulle pääomalle. Sijoitetun pääoman tuottoprosenttia voidaan pitää välttävänä, kun se on vähintään korollisen vieraan pääoman rahoituskulun suuruinen. (Korhonen ym. 2011, 65.) Kuviossa kaksi on kuvattu sijoitetun pääoman tuottoprosentti ja vertailuarvona ovat toimialan mediaanit.

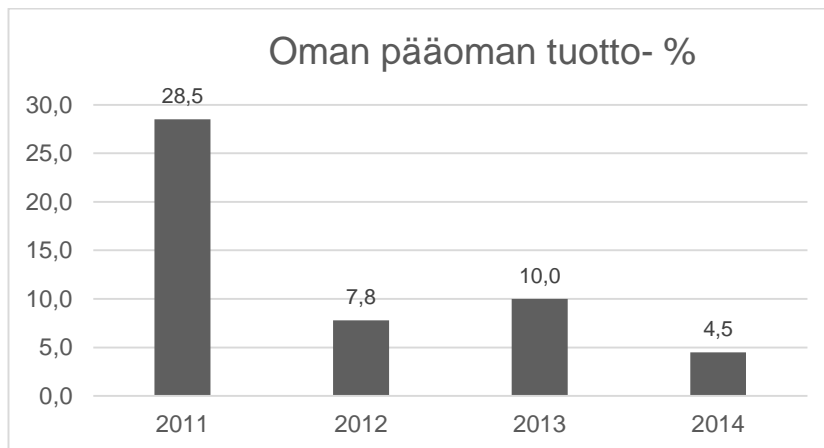
Kuvio 2. Sijoitetun pääoman kannattavuuden kehitys.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on ollut hyvä vuonna 2011 ja silloin se on antanut sijoitetulle pääomalle tuottoa 16,2 prosenttia. Vuoden 2011 hyvä tuottoprosentti johtuu suuresta nettotuloksesta ja pienestä sijoitetusta pääomasta. 2011 vuoden jälkeen tuottoprosentti on laskenut tyydyttävän tasolle. Toimialan mediaaneihin verrattuna kohdeyritys tuottaa keskimäärin enemmän tuottoa sijoitetulle pääomalle kuin toimialan mediaanit.

Tuottoprosentin heikentyminen vuodesta 2011 johtuu siitä, että sijoitettu pääoma on kasvanut nopeammin kuin liikevaihto. Vaikka tulos on heikentynyt, yritys on pystynyt

tuottamaan sijoittajien sijoittamalle pääomalle tuottoa. Kannattavuus on tyydyttävän tasolla.

Oman pääoman tuottoprosentti on yksi kannattavuuden tunnusluku omistajien näkökulmasta. Oman pääoman tuottoprosentti mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta omistajilta saaduille pääomille. (Niskanen & Niskanen 2003, 116.) Kuviossa kolme esitetään kohdeyrityksen oman pääoman tuottoprosentti.

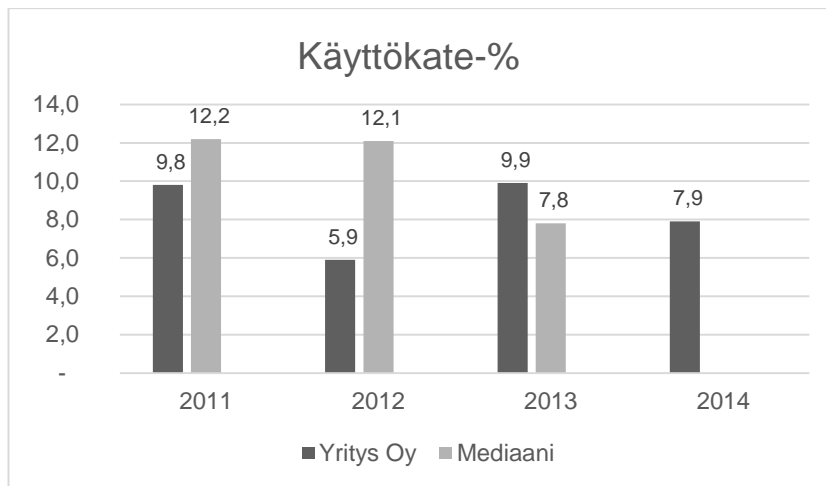

Kuvio 3. Oman pääoman kannattavuuden kehitys tarkastelujaksolla.

Oman pääoman tuottoprosentti on ollut huimat 28,5 prosenttia vuonna 2011. Mutta sen jälkeen tuottoprosentti on heikentynyt. Vuonna 2013 oma pääoma oli kuitenkin lähtenyt hieman kasvamaan, kun yritys oli ottanut lisää vierasta pääomaa investointiinsa (vipuvaikutus). Oman pääoman tuotto antaa kohtalaiset arvot omalle pääomalle. Kohdeyrityksen omistajilla ei ole tuottovaatimusta omalle pääomalle.

Yritys on pystynyt tuottamaan tarkastelujaksolla omistajien sijoittamalle pääomalle vähintään 4,5 prosentin tuoton. Vaikka omistajilla ei ole tuottotavoitetta, tästä he näkevät, kuinka paljon he ovat saaneet tuottoa pääomalleen. Tällä mitattuna kannattavuus on tyydyttävällä tasolla. Jos oman pääoman tuottoa halutaan kasvattaa, sitä voidaan kasvattaa lisäämällä vierasta pääomaa (vieraan pääoman vipuvaikutus).

Käyttökateprosentti on yksi kannattavuuden tunnusluvuista. Se kertoo liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. (Korhonen ym. 2011, 61.) Kuviossa neljä esitetään käyttökateprosentti toimialan mediaaneihin verrattuna.

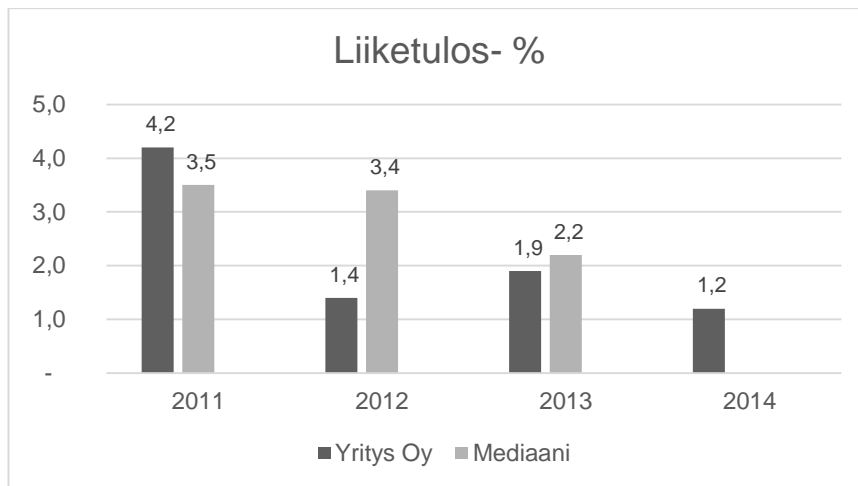

Kuvio 4. Käyttökateprosentin kehitys tarkastelujaksolla.

Hyvä käyttökateprosentti on palvelualalla 5–15 prosenttia. Verrattuna Yritystutkimus ry:n antamiin suosituksiin, kohdeyrityksen käyttökateprosentti on hyvä koko tarkastelujakson aikana. Ja toimialaan verrattuna, kohdeyrityksen prosentit jäävät parilta vuodelta (2011–2012) alhaisemmiksi kuin toimialan mediaanit. Vuoden 2012 käyttökateprosentti antaa kaikista heikoimman, vaikka liiketoiminnan tuotot ovat toiseksi suurimmat tarkastelujaksolla. Heikko arvo johtuu suurimmaksi osaksi suurista liiketoiminnan kuluista suhteessa liiketoiminnan tuottoihin. Suurin käyttökateprosentti on ollut vuonna 2013, koska liikevaihto on ollut silloin suurimmillaan.

Käyttökate näyttää hyvältä kannattavuuden suhteen. Tästä tunnusluvusta näkee sen, että yritys on pystynyt kattamaan liiketoimintansa kulut liikevaihdolla suhteellisen hyvin.

Liiketulos mittaa sitä, kuinka paljon varsinaisesta liiketoiminnan tuotoista jää jäljelle ennen rahoituseriä ja veroja. (Korhonen ym. 2011, 61.) Kuviosta viisi näkee kannattavuuden liiketulosprosentilla kuvattuna.

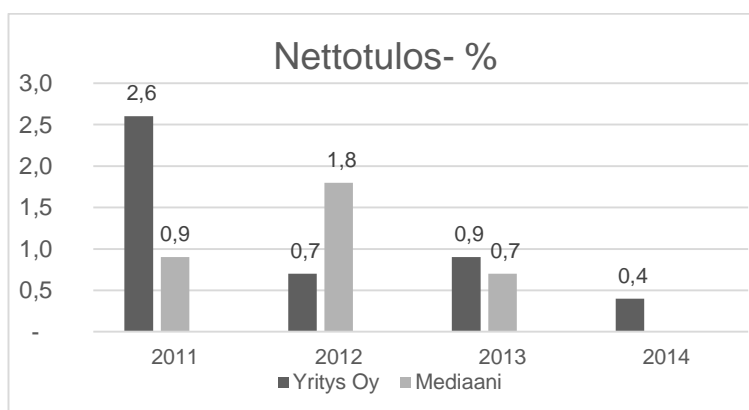

Kuvio 5. Liiketulosprosentin kehitys tarkastelujaksolla.

Liiketulosprosentti jää parhaimmillaankin (4,2 %) heikoksi. Myös toimialan mediaanin luvut ovat heikot. Liiketulosprosentin laskuun ja heikkouteen syynä ovat suuret suunnitelman mukaiset poistot. Kohdeyrityksellä on paljon kalustoa, joten poistotkin ovat suuret.

Liiketulosprosentti antaa heikon kuvan yrityksen kannattavuudesta. Liiketulosprosenttia voisi parantaa kasvattamalla käyttökate, koska kohdeyrityksen suunnitelman mukaiset poistot ovat melkein yhtä suuret kuin käyttökate, joten liike-tulos jää sen takia automaattisesti pieneksi.

Nettotulosprosentin avulla mitataan yrityksen toiminnan katetta, kun kaikki säännölliset kulut ja tuotot on otettu huomioon (Kallunki & Kytönen 2007, 79). Nettotuloksen pitää olla positiivinen, jotta toiminta on kannattavaa (Korhonen ym. 2011, 62). Kuvio-osta kuusi nähdään nettotulosprosentin kehitys tarkastelujaksolla.

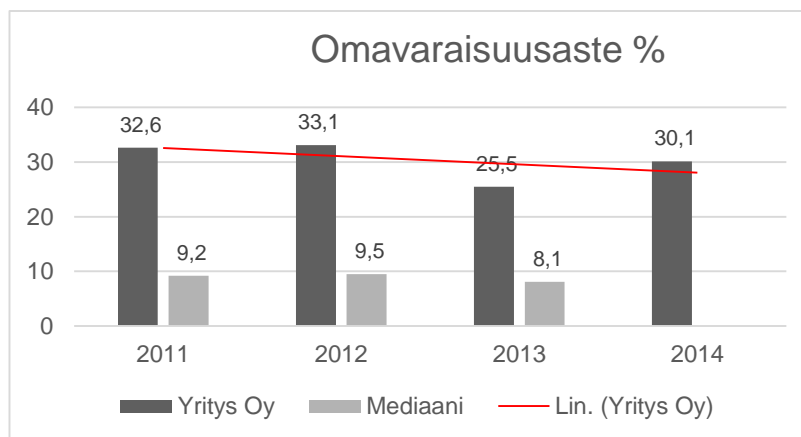
Kuvio 6. Nettotulosprosentin kehitys tarkastelujaksolla.

Kohdeyrityksen nettotulos on heikko, mutta positiivinen eli yritystoiminta on kannattavaa. Toimialaan verrattuna tulokset ovat hieman heikkomat kuin toimialan mediaanit. Nettotulosprosentista näkee kuinka hyvin yritys pystyy maksamaan osinkoa omistajille.

Kohdeyrityksen rahoituskulut vievät suurimman osan liikutuloksesta ja sen takia nettotulos jää pieneksi. Suurentamalla liikutulosta ja pienentämällä rahoituskuluja, nettotulosta saisi kasvatettua. Nettotulosprosentista näkee myös sen, että osingonjako on jäänyt hieman alhaiseksi.

4.6 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä velvoitteista pitkällä aikavälillä (Korhonen ym. 2011, 66). Lisäksi se viestii siitä, missä määrin yrityksen omaisuutta on rahoitettu omalla pääomalla (Salmi 2012, 187). Kuviossa seitsemän nähdään kuinka vakavarainen yritys on.

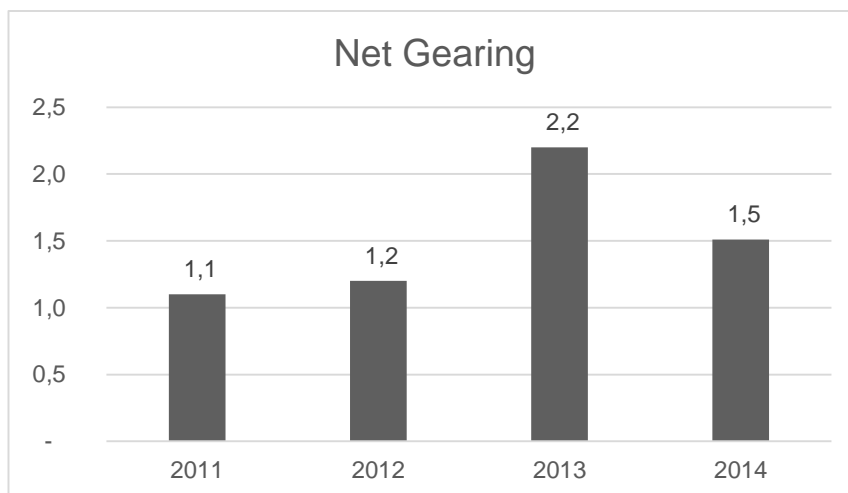
Kuvio 7. Vakavaraisuuden kehitys omavaraisuusasteella kuvattuna.

Kuviossa seitsemän nähdään kohdeyrityksen omavaraisuusaste ja toimialan mediaanit. Kohdeyrityksen vakavaraisuus on tyydyttävä Yritystutkimus ry:n antamien ohjeiden mukaan. Kuitenkin kohdeyrityksen omavaraisuusaste on lähes kolme kertaa suurempi kuin toimialalla yhteensä. Omavaraisuusaste on suhteellisen tasainen tarkastelujaksolla. Suurin poikkeama on vuonna 2013, kun omavaraisuusaste on vain 25,5 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että kohdeyritys investoi uuteen linja-autoon, joten vieras pääoma lisääntyi huomattavasti.

Tämän perusteella yritys on vakavarainen, se pystyy suoriutumaan pitkäaikaisista velvoitteista hyvin ja yrityksellä on tappionsietokykyä. Lisäksi yrityksellä on liikkumavaraa erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi rahoitustilanteissa.

Net Gearing on yksi vakavaraisuuden mittareista. Se kuvaa yrityksen nettovelkaantumista ja yrityksen vieraan pääoman, josta on likvidit varat vähennetty, suhdetta omaan pääomaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 133.) Tunnuslukua voidaan pitää hyvänä, kun se on alle 1. Kuviosta kahdeksan näkee, kuinka net gearing on kehittynyt tarkastelujaksolla.

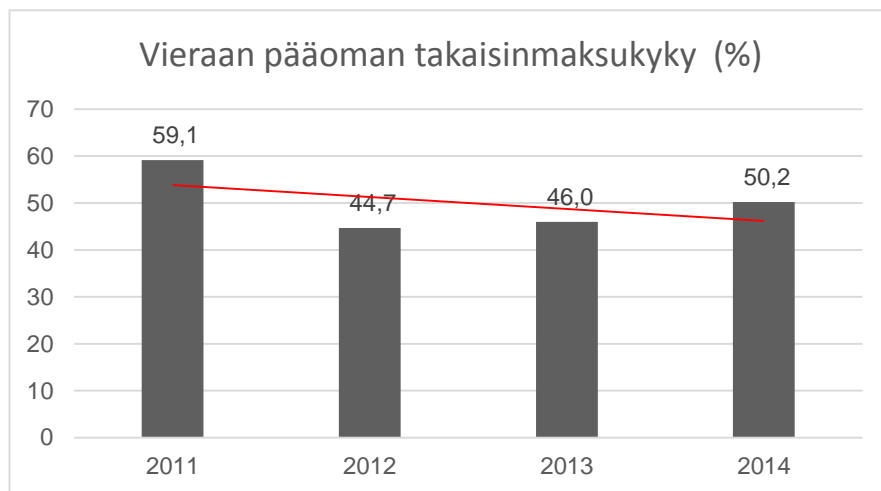
Kuvio 8. Nettovelkaantumisen kehitys tarkastelujaksolla.

Kohdeyrityksen net gearing luku on hieman yli yhden lukuun ottamatta vuotta 2013. Tästä voi päätellä, että nettovelkaantuminen on tyydyttävällä tasolla eli omistajien sekä rahoittajien pääomapanokset ovat melkein yhtä suuret. Vuonna 2013 kohdeyritys investoi uuteen kalustoon ja tarvitsi siihen lisää pitkäaikaista velkaa, joten sen takia arvo on heikompi verrattuna muihin vuosiin.

Vakavaraisuus näyttää tästäkin tunnusluvusta katsoen hyvältä, koska omistajien ja vieraan pääoman panokset ovat suhteellisen samansuuruiset ja tästä voidaan päätellä, että yrityksen oma pääoma riittää melkein korollisen vieraan pääoman pois maksamiseen. Tätä tunnuslukua pystyy pienentämään kasvattamalla rahat ja pankkisaamisia, omaa pääomaa ja pienentämällä korollista vierasta pääomaa.

Vieraan pääoman takaisinmaksukyky antaa luotettavan kuvan siitä, miten paljon yritys tuottaa tulorahoitusta suhteessa velkaantumiseen (luentomateriaali). Tämä on

dynaaminen vakavaraisuuden tunnusluku. Kuviosta yhdeksän voidaan havaita, kuinka vieraan pääoman takaisinmaksukyky on kehittynyt tarkastelujaksolla.

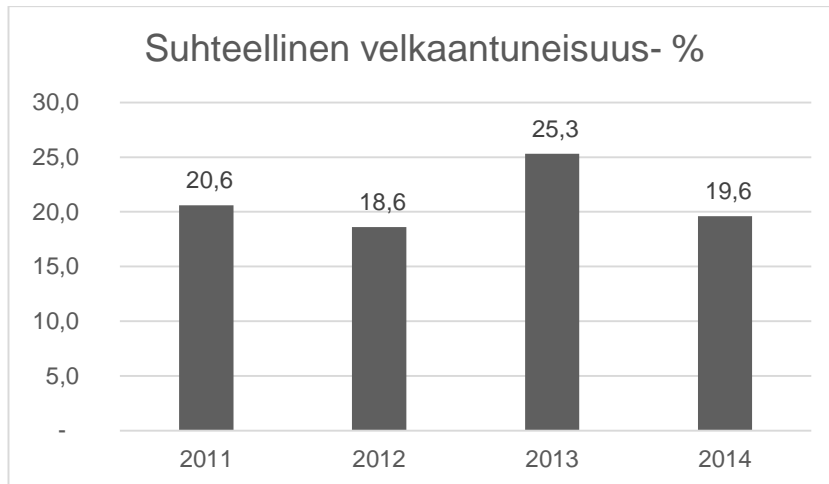

Kuvio 9. Vieraan pääoman takaisinmaksukyvyn kehitys tarkastelujaksolla.

Kuviosta pystyy havaitsemaan, että kohdeyritys pystyy tuottamaan tulorahoitusta hyvin suhteessa velkaantumiseen. Kohdeyritys on dynaamisesti vakavarainen, koska pystyy hoitamaan vieraan pääoman veloitteet hyvin. Tyydyttäviä arvoja tunnusluvulle on 5 -10 prosenttia, joten kohdeyrityksen arvot ovat hyvät. Luku on pysynyt tarkastelujaksolla tasaisena.

Tästä näkee kuinka hyvin yritys on pystynyt tuottamaan tulorahoitusta suhteessa vieraaseen pääomaan. Vakavaraisuus näyttää tältäkin osin hyvältä.

Suhteellinen velkaantuneisuus on dynaaminen vakavaraisuuden mittari ja se mittaa tuottojen riittävyyttä luottojen hoitoon. Tässä velat suhteutetaan liikevaihtoon. (Salmi 2012, 190.) Kuviosta 10 näkee kuinka yrityksen tuotot riittävät vieraan pääoman hoitamiseen.

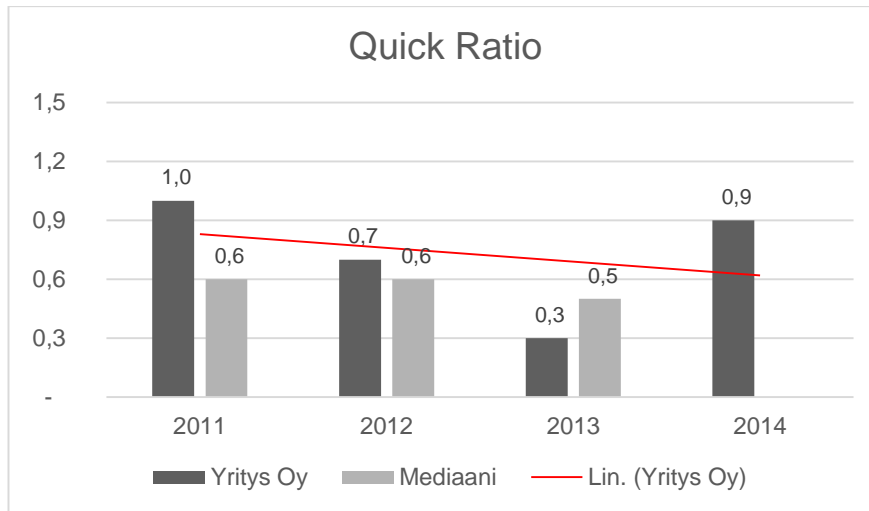
Kuvio 10. Suhteellisen velkaantuneisuuden kehitys tarkastelujaksolla.

Toimialan lukuja ei ole, joten vertailua ei pysty tekemään, vaikka tunnusluku sopisi toimialavertailuun. Kuviosta kymmenen nähdään, kuinka suhteellinen velkaantuneisuus on kehittynyt. Vuodesta 2011 vuoteen 2012 tunnusluku on pienentynyt ja voidaan todeta, että yrityksen riskit rahoitusrakenteeseen liittyen ovat pienentyneet. Arvojen pienentyminen johtuu pitkälti liikevaihdon kasvusta, vaikka velatkin ovat hie-man pienentyneet. Nousua kuitenkin tapahtui vuonna 2013 pitkäaikaisen vieraan pääoman lisääntymisen takia. Ohjearvojen mukaan suhteellinen velkaantuneisuus on hyvällä tasolla, koska se on alle 40 prosenttia.

Vakavaraisuus näyttää tältäkin osin hyvältä, koska viitteellisten ohjearvojen mukaan taso on hyvä. Yritys pystyisi liikevaihdollaan selviämään vieraan pääoman velvoitteista hyvin ja liikevaihtoa jäisi vielä senkin jälkeen jäljelle.

4.7 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Quick Ratio on maksuvalmiuden tunnusluku, ja se mittaa yrityksen mahdollisuuksia selviytyä lyhytaikaisista veloista pelkän rahoitusomaisuuden avulla (Korhonen ym. 2011, 71). Kuviosta 11 näkee yrityksen staattisen maksuvalmiuden.

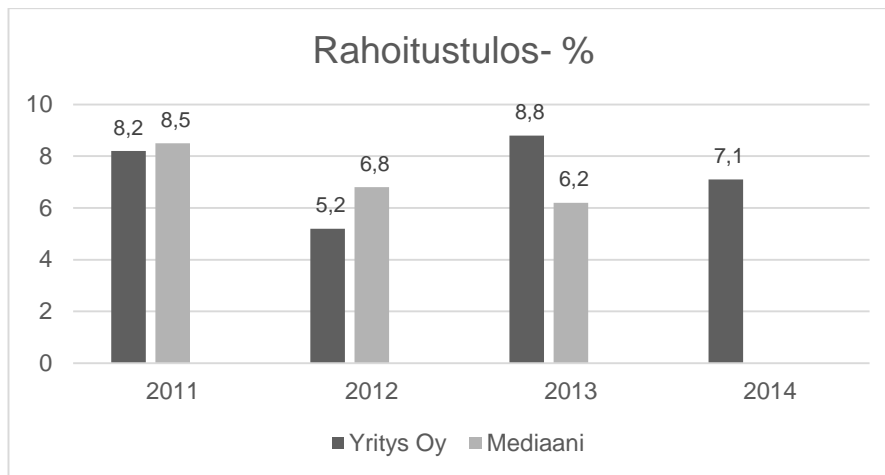

Kuvio 11. Staattisen maksuvalmiuden kehitys.

Yllä olevasta kuviosta voidaan todeta, että kohdeyrityksen quick ratio näyttää parhaimmillaan tyydyttävältä ja toimialan mediaaneihin verrattuna luvut ovat samantaisia, suuria eroja ei ole. Suurin poikkeama on vuonna 2013, kun quick ratio on vain 0,3. Heikko arvo johtuu tälläkin kertaa suurista lyhytaikaisista veloista ja pienestä rahoitusomaisuudesta.

Maksuvalmius näyttää tyydyttävältä. Tämän tunnusluvun perusteella kohdeyritys pystyy selviytymään lyhytaikaisista maksuista rahoitusomaisuudella. Tunnuslukua voidaan parantaa kasvattamalla rahoitusomaisuutta ja saatuja ennakoita ja pienentämällä lyhytaikaista vierasta pääomaa.

Rahoitustulos mittaa sitä, kuinka paljon varsinainen liiketoiminta tuottaa tulorahoitusta (Balance Consulting [5.10.2015]). Rahoitustuloksen pitää riittää muun muassa vieraan pääoman lyhennyksiin ja käyttöpääoman lisäykseen, joten sen on ylitettävä nollataso lyhyelläkin aikavälillä (Korhonen ym. 2011, 62). Rahoitustulos on sekä kannattavuuden että maksuvalmiuden tunnusluku. Kuviosta 12 näkee, kuinka rahoitustulos ja maksuvalmius ovat kehittyneet.

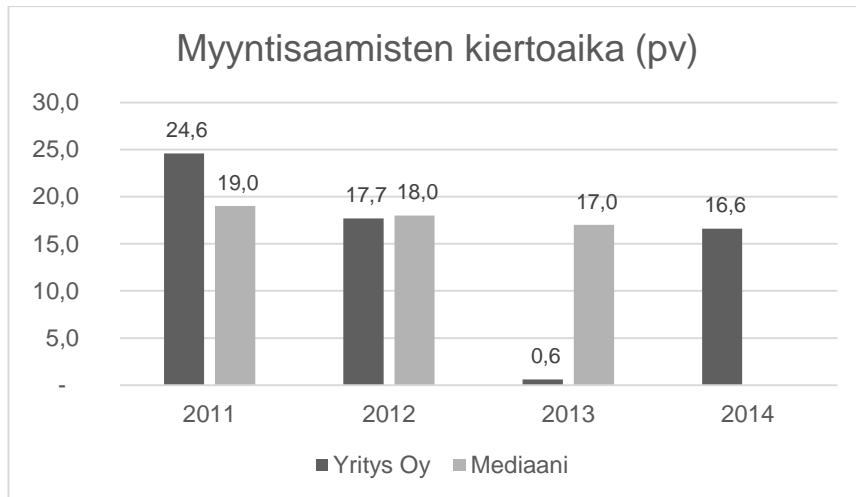
Kuvio 12. Maksuvalmiuden kehitys rahoitustulosprosentilla kuvattuna.

Kohdeyrityksen rahoitustulos on tarkastelujakson aikana positiivinen, joten maksu- vaikeuksia ei ole muun muassa lainojen lyhennyksiin. Arvot ovat suhteellisen korkeita ja arvot pystyvät ylittämään nollatason lyhyellä välillä. Toimialan mediaaniin verrattuna arvot ovat suhteellisen hyviä.

Quick Ratio tunnusluvun perusteella maksuvalmius näyttää tyydyttävältä, kun taas rahoitustulosprosentti saa maksuvalmiuden näyttämään hyvältä. Tunnusluku antaa hieman parempia arvoja kohdeyritykselle kuin toimialalle. Tämän perusteella yrityk- sellä ei ole vaikeuksia maksaa vieraan pääoman kuluja ja lisäksi se pystyy tuotta- maan tulorahoitusta.

Käyttöpääomien kiertoajat

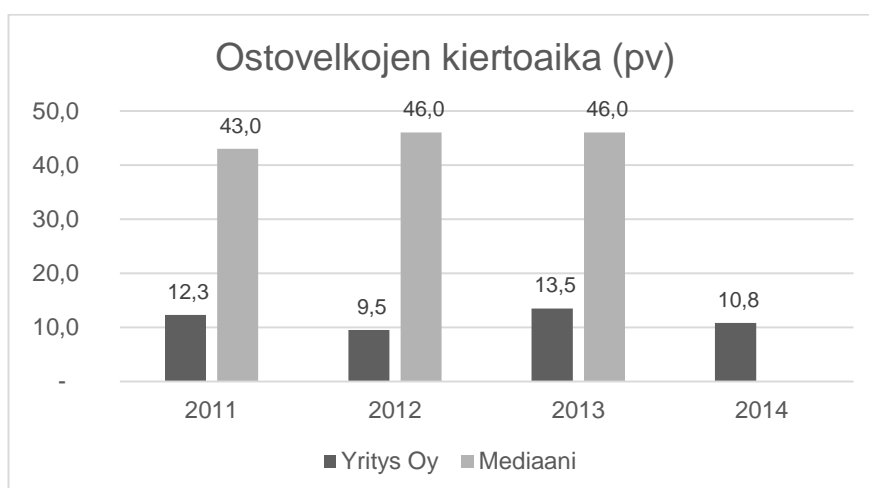
Käyttöpääomien kiertoajat eli myyntisaatavien ja ostovelkojen kiertoajat mittaavat sitä, kuinka nopeasti eri käyttöpääomaerät muuttuvat yrityksessä rahaksi. *Myynti- saamisten kiertoaika* mittaa sitä kuinka kauan yrityksessä keskimäärin kestää, en- nen kuin myyntituotot ovat kassassa. (Niskanen & Niskanen 2003, 122 - 123.) Ku- viosta 13 näkee myyntisaamisten kiertoajan kehityksen.

Kuvio 13. Myyntisaatavien kiertoaikojen kehitys.

Kohdeyrityksen myyntisaatavien kiertoaika on keskimäärin 15 päivää. Kohdeyrityksen myyntisaamisten kiertoajat ovat olleet suhteellisen tasaisia. Suurimmillaan kiertoaika on ollut 24,6 päivää ja lyhimmillään se on ollut 0,6 päivää. Toimialaan verrattuna luvut ovat samaa luokkaa eli kohdeyrityksellä ja toimialan muilla yrityksillä on yhtä pitkät maksuajat asiakkaille.

Ostovelkojen kiertoaika mittaa sitä, kuinka kauan yritys on käyttänyt maksuaikaa keskimäärin ostovelkojen maksuun (Korhonen ym. 2011, 69). Kuviossa 14 havainnollistetaan ostovelkojen kiertoaikaa toimialan mediaaneihin verrattuna. Kuviosta 14 havaitaan ostovelkojen kiertoajan kehitys verrattuna toimialaan.

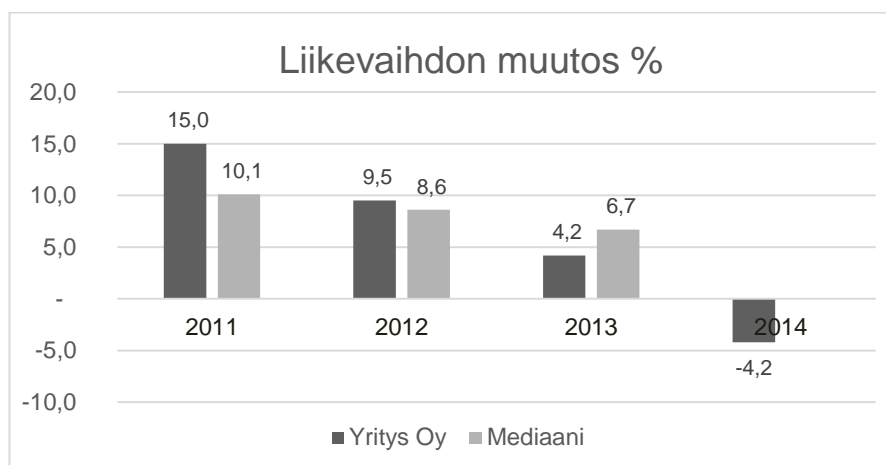
Kuvio 14. Ostovelkojen kiertoaikojen kehitys.

Kohdeyrityksen ostovelkojen kiertoaika on keskimäärin 11,5 päivää. Ostovelkojen kiertoaikaan on otettu huomioon ulkopuoliset palvelut. Ostovelkojen kiertoajat ovat olleet tarkastelujaksolla suhteellisen tasaiset. Toimialan mediaaneihin nähden kohdeyritys kierrättää ostolaskunsa nopeasti. Jos ulkopuolisia palveluita ei otettaisi tässä tunnusluvussa huomioon, ostovelkojen kiertoaika olisi lähellä toimialan mediaania. Näiden tunnuslukujen perusteella kohdeyrityksellä ei pitäisi olla maksuvaikeuksia.

4.8 Muita tunnuslukuja

Volyymin mittareita yritystoiminnassa ovat liikevaihto tai laskutus. Nämä kuvaavat useimmiten toiminnan kasvua tai supistumista

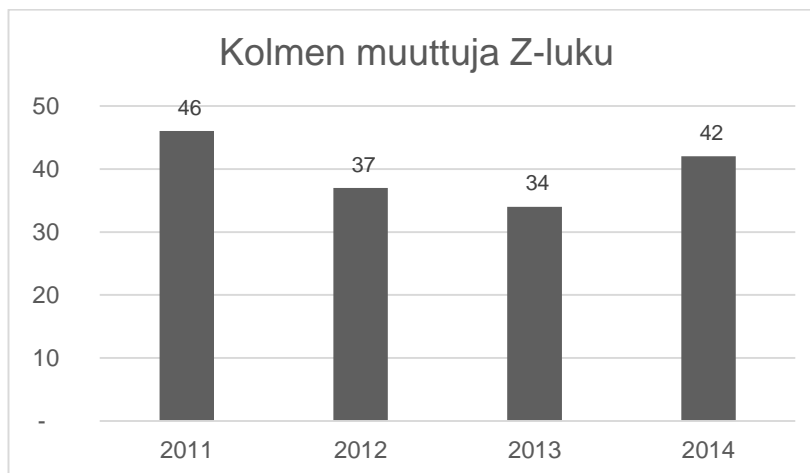
Kuviosta 15 näkee kuinka liikevaihto on kehittynyt tarkastelujaksolla.

Kuvio 15. Liikevaihdon kehitys.

Kohdeyrityksen liikevaihdon keskiarvo on 1 900 000 euroa ja yritys on toimialallaan keskimääräistä suurempi yritys. Liikevaihdon kasvu on ollut suurimmillaan vuonna 2011, jolloin se on ollut myös nopeampaa kuin toimialalla samana vuonna. Kasvu on kuitenkin tasoittunut vuonna 2012 toimialaan nähden. Vaikka vuonna 2013 liikevaihto on ollut suurimmillaan tarkastelujakson aikana, se on kasvanut vain 4,2 prosenttia. Vuonna 2014 liikevaihto on laskenut 4,2 prosenttia.

Kolmen muuttujan Z-luku on yksi kriisiluvuista, joka mittaa sitä, onko yritys konkurssin partaalla vai ei.

Kuvio 16. Kriisitunnusluvun kehitys.

Tunnusluvun mukaan kohdeyritys ei ole konkurssin partaalla, vaan yrityksellä menee hyvin. Tähän ei ole vertailutietoa toimialalta. 2011 ja 2014 vuosilta tunnusluku on antanut erinomaiset arvot, joten pelkoa konkurssiin ajautumisesta ei pitäisi olla.

4.9 Johdon näkemys taloudelliseen tilanteeseen

Opinnäytetyön loppuvaiheessa, kun tunnusluvut oli saatu laskettua ja tulkittua, yrittäjälle tehtiin sähköpostikysely liittyen kohdeyrityksen taloustilanteeseen. Kyselyssä haluttiin saada yrittäjän näkemys kohdeyrityksen taloudellisesta tilanteesta ja siitä mitä osa-aluetta hän lähtisi parantamaan tulevaisuudessa.

Yrittäjän mielestä yrityksen taloustilanne näyttää kohtuullisen hyvältä ja paremmalta toimialaan verrattuna, kuin mitä hän on kuvitellut. Kuitenkin, yrittäjä lähtisi parantamaan maksuvalmiutta, koska suurta rahareserviä yrityksellä ei ole. Yrityksellä on nopeat takaisinmaksuajat, joten hän pohti kyselyssä, että pitäisikö vierasta pääomaa lyhentää hitaammin, jotta rahavaroja jäisi enemmän käytettäväksi. Kuitenkin tunnuslukujen antamien arvojen valossa, yrityksellä ei ole riskiä maksuvalmiudessa.

Tulevaisuudessa yrityksellä on tulossa suuria taloudellisia päätöksiä, jotka vaikuttavat taloudelliseen tilanteeseen. Esimerkkinä yrittäjä kertoo, että ensi kevään isot ostoliikennesopimukset ovat katkolla ja niiden jatkuminen tai katkeaminen vaikuttaisi suuresti yrityksen taloudelliseen tilanteeseen. Jos sopimukset katkeavat kokonaan tai osaksi, täytyy menoja karsia, mutta jos sopimukset jatkuvat ja niitä tulee lisää, on todennäköistä, että kalustoon investoidaan lisää. Kuitenkin, kaikki on vielä auki, koska tämä ratkeaa vasta keväällä.

4.10 Tärkeimpiä ohjeita tilinpäätösanalyysin tekemiseen

Kun tavoitteena on tehdä mallianalyysi ohjeineen kohdeyrityksen johdolle, on tähän kerätty hyödyllisimpiä tunnuslukuja ja sellaisia asioita, joihin kannattaa kiinnittää huomiota, kun tehdään tilinpäätösanalyysiä.

Mallianalyysiin on laskettu suhteellisen paljon tunnuslukuja, jokaiselta osa-alueelta, jotta ne antaisivat kattavan kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Kuitenkin, hyödyllinen tunnusluku kannattavuudesta on muun muassa sijoitetun pääoman tuottoprosentti, koska se mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta eli tuottoa, joka on saatu sijoitetulle pääomalle. Kohdeyrityksellä on suhteellisen paljon sijoitettua pääomaa, joten sen takia tämä tunnusluku olisi hyvä laskea. Lisäksi käyttökateprosentti ja netto- tai/ja liiketulos olisi hyvä laskea, koska nämä kertovat kuinka paljon liikevaihdosta jää jäljelle kun siitä on vähennetty liiketoiminnasta aiheutuvat kulut.

Vakavaraisuuden tunnuslukuja kannattaa myös laskea, koska tunnusluvuihin näkee sen, millainen vakavaraisuus yrityksellä on. Jos tunnuslukuista tulee ilmi, esimerkiksi heikko vakavaraisuus, silloin yrityksen pitää reagoida siihen jotenkin. Hyödyllisimpiä tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste ja vieraan pääoman takaisinmaksukyky, koska nämä tunnusluvut mittaavat vakavaraisuutta eri kantilta. Omavaraisuusasteesta näkee oman pääoman suhteen taseen loppusummaan. Tämän tunnusluvun avulla näkee, kuinka uusia investointeja kannattaa rahoittaa. Vieraan pääoman takaisinmaksukyky näyttää yrittäjille, kuinka paljon yritys tuottaa tulo-rahastusta suhteessa velkaantuneisuuteen.

Maksuvalmiuden hyödyllisimmät tunnusluvut ovat staattinen quick ratio ja dynaaminen rahoitustulosprosentti. Quick Ration avulla yritys näkee, kuinka sen rahoitusomaisuus on kehittynyt ja kuinka se pystyy selviytymään lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta rahoitusomaisuudellaan. Rahoitustulosprosentti näyttää sen, kuinka paljon yritys tuottaa tulosrahoitusta ja onko sillä vaikeuksia suoriutua vieraan pääoman velvoitteista. Jos yrittäjät haluavat tulevaisuudessa kasvattaa yrityksen maksuvalmiutta, heidän kannattaa kiinnittää erityisesti huomiota näihin tunnuslukuihin. Myyntisaatavien ja ostovelkojen kiertoaikojakin olisi hyvä laskea, koska niistä näkee asiakkaiden maksuajat ja yrityksen omien laskujen maksuajan.

Tunnusluvuista olisi hyvä tehdä jonkinlaisia diagrammeja, jotta niiden havainnollistaminen ja tulkinta olisi helpompaa. Lisäksi tunnuslukujen tulkitsemista helpottaa, jos niitä pystyy vertailemaan aikaisempiin tunnuslukuihin ja toimialan mediaaneihin. Toimialan mediaaniarvot saa Finnveran tilinpäätöstilastoista toimiala-onlinesta. Yksittäisen tunnusluvun tulkintaohjeet löytyvät kolmannesta luvusta ja siellä ovat myös ohjeelliset arvot, joihin tunnuslukuja voi verrata. Jos tunnusluku on radikaalisti nousut tai laskenut, voi tilinpäätöksestä tulkita, miksi tunnusluku on muuttunut niin radikaalisti. Tunnuslukuja tulkitessa, ei saa kuitenkaan olla liian kriittinen tunnuslukujen antamia arvoja kohtaan, koska aina pitää muistaa, että yksittäinen tunnusluku ei anna todellista kuvaa yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Kun tilinpäätösanalyysiä tehdään, on hyvä ottaa huomioon, että tilinpäätökset ovat vertailukelpoisia keskenään eli niille pitäisi tehdä oikaisut. Suurin oikaisu on leasingvastuukannan lisääminen liitetiedoista oikaistuun taseeseen. Lisäksi täytyy kiinnittää huomiota, että tunnusluvut mittaavat juuri sitä mitattavaa asiaa (validiteetti) ja tunnusluvut antavat luotettavia arvoja (reliabiliteetti).

4.11 Johtopäätökset

Tuloslaskelmasta voidaan päätellä yrityksen olevan voitollinen yritys, koska se on koko tarkastelujakson aikana pystynyt tuottamaan tulosta. Tästä voidaan taas päätellä, että yritys on kyennyt liiketoiminnan tuotoilla kattamaan kaikki kulunsa. Liikenvaihto on myös kasvanut tarkastelujaksolla ja se on positiivista tämänhetkessä

talouden tilassa. Vaikka liikevaihto on kasvanut ja tulosta on saatu jokaiselta vuodelta, pitäisi kulurakenteeseen kiinnittää huomiota. Suurimmat kuluerät ovat ulkopuoliset palvelut ja henkilöstökulut. Ulkopuolisista palveluista on vaikea lähteä kuluja karsimaan, koska se kuuluu kohdeyrityksen liiketoimintaan, mutta henkilöstökuluja sen sijaan pystyisi lähteä karsimaan. Kuitenkin tuloslaskelma näyttää suhteellisen hyvältä.

Taseesta näkee, että yrityksellä on enemmän vierasta pääomaa kuin omaa pääomaa. Vieras pääoma koostuu suurimmaksi osaksi pitkäaikaisista lainoista rahoituslaitoksilta ja saaduista ennakosta, joten suurta rahoitusriskiä ei ole. Yrityksellä ei ole suuria ostovelkoja, joten tästä pystyy päättämään, että yritys maksaa ostolaskunsa nopeasti. Yrityksen oma pääoma on pysynyt tarkastelujaksolla hyvin samantasoisena. Kohdeyrityksen varat koostuvat pääasiassa koneista ja kalustosta ja ne ovat kasvaneet tarkastelujakson aikana eli voidaan todeta, että kohdeyritys on investoinut ahkerammin kuin tehnyt poistoja kalustosta. Myyntisaatavat ovat suhteellisen tasainen erä taseessa ja ne ovat ostovelkojen kanssa melko samankokoiset.

Kannattavuudesta laskettujen tunnuslukujen perusteella voidaan sanoa, että kohdeyrityksen kannattavuus on tällä hetkellä tyydyttävällä tasolla. Kannattavin ajanjakso oli 2011, koska tulos oli silloin suurimmillaan ja taseen loppusumma pienemmällä. Vuodesta 2012 vuoteen 2014 kannattavuus on heikentynyt verrattuna vuoteen 2011. Kannattavuuden heikentymiseen johtaneet syyt löytyvät tuloslaskelman kulurakenteesta. Heikoimmat tulokset kannattavuudesta antoivat liike- ja nettotulos. Näihin heikkoihin tuloksiin vaikuttavat suurentuneet poistot ja rahoituskulut ja se, että osa liikevaihdosta koostuu niin sanotusta läpimenevästä rahasta ja tämän takia liikevaihto on suurempi kuin toimialalla keskimäärin. Tilinpäätöstiedoista voidaan myös todeta, että yritys on kannattava, koska se on pystynyt vuosittain tuottamaan liiketoiminnan tuottoja niin, että ne kattavat liiketoiminnasta aiheutuvat kulut ja kerryttävät tulosta. Toimialaan nähden kohdeyrityksen kannattavuus on suhteellisen samanlainen.

Kohdeyritys on koko tarkastelujakson aikana vakavarainen yritys. Vaikka vierasta pääomaa on suhteellisen paljon, vakavaraisuuden tunnuslukujen prosentuaaliset arvot ovat keskimäärin hyvällä tasolla. Vakavaraisuus on kaikilta osilta pysynyt lähes muuttumattomana tarkastelujakson aikana eli suurta nousua tai laskua ei ole

tapahtunut. Lasketuista tunnusluvuista voidaan päätellä, että yrityksellä ei ole suurta rahoitusriskiä, on tappionsietokykyä ja on kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Lisäksi yritys tuottaa hyvin tulorahoitusta suhteessa velkaantumiseen. Hyvä vakavaraisuus tarkoittaa myös sitä, että kohdeyrityksellä on liikkumavaraa erilaisia päätöksiä tehdessä ja kasvumahdollisuuksia. Kohdeyrityksen saamat tunnusluvut ovat keskimäärin parempia kuin toimialan mediaanit.

Kohdeyrityksen maksuvalmiutta mitattiin staattisilla ja dynaamisilla tunnusluvuilla. Maksuvalmius on myös tyydyttävällä tasolla. Tämän perusteella yrityksellä ei ole suuria maksuvaikeuksia eikä yrityksen ole tarvinnut ottaa vierasta pääomaa hoitaakseen kuluja. Rahaa ja pankkisaamisia yrityksellä on suhteellisen vähän verrattuna lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, joten sitä voisi hieman kasvattaa, mutta liiallinen kasvukin on haitaksi.

Myyntisaatavien kiertoaika on suhteellisen tasainen tarkastelujaksolla lukuun ottamatta vuotta 2013. Kohdeyrityksen maksuaika on 10 päivää netto. Ostovelkojen kiertoaika on pieni verrattuna toimialaan nähden. Ostovelkojen kiertoaikaan on otettu huomioon ulkopuoliset palvelut, jotka pienentävät kiertoaikoja. Myyntisaamisten kiertoajat eivät saisi olla korkeammat kuin ostovelkojen kiertoajat. Tällöin yrityksen pitää miettiä maksuaikojen lyhentämistä tai kassamenojen pidentämistä.

Yrityksen liikevaihto on tarkastelujaksolla kasvanut, lukuun ottamatta vuotta 2014. Kohdeyrityksen liikevaihto on kuitenkin keskimääräistä suurempi kuin toimialan mediaanit. Liikevaihto oli kasvanut prosentuaalisesti eniten vuonna 2011.

Kohdeyrityksen konkurssinsietokyky on todella hyvä tarkastelujaksolla. Se on ylittänyt kriittisen arvon (18) joka vuosi. Kohdeyrityksellä ei ole tämän luvun valossa pelkoa konkurssiin joutumisesta.

Kohdeyrityksen kaikki osa-alueet ovat vähintään tyydyttävällä tasolla, joten yrityksellä ei ole suurempia riskitekijöitä taloudellisesti. Yrityksen taloudellinen asema tällä hetkellä on suhteellisen hyvä, koska yritys pystyy tuottamaan tulosta, kykenee hoitamaan vieraan pääoman kulut ja eikä ole maksuvaikeuksissa. Taloudellinen asema näyttää positiiviselta tarkastelujaksolla. Analyysin perusteella vuosi 2011 on ollut taloudellisesti paras vuosi, mutta eivät muut vuodet taloudellista tilaa huo-

nonna. Kohdeyrityksen taloudellinen asema toimialaan nähden on keskimäärin samankaltainen. Kuitenkin, kohdeyritys tuottaa enemmän liikevaihtoa suhteessa toimialaan ja on keskimääräistä vakavaraisempi kuin toimiala. Vuosi 2015 näyttää yrityksen osalta positiiviselta, koska yrittäjän mukaan asiakasmäärä matkoilla on ollut syyskuussa 2015 kaksi prosenttia suurempi kuin viime vuonna tähän aikaan ja vuodesta 2015 näyttää tulevan liikevaihdollisesti samanlainen kuin edellisestä (2014) vuodesta. Vaikka vuosi 2015 näyttää positiiviselta, on kohdeyrityksen taloudellinen tilanne hieman epävarmaa ensi kevääseen asti kunnes ostoliikennesopimusten jatkot selviää.

Kehitettäviä toimia löytyi muun muassa maksuvalmiudesta ja kannattavuudesta. Kohdeyrityksen vakavaraisuus on hyvällä pohjalla, joten siitä ei löydy mitään suurempaa kehitettävää. Maksuvalmiuden osalta, yritys voisi kasvattaa rahoitusomaisuuttaan/ rahareserviä, koska tätä tarvitaan, jos tulee yllättäviä kulueriä. Lisäksi kohdeyritys voisi miettiä maksuaikojen lyhentämistä tai kassamenojen pidentämistä, koska tällä hetkellä kohdeyritys maksaa laskunsa nopeammin kuin saa asiakkailta rahat tilille. Kannattavuutta saisi kasvatettua sillä, että vähentäisi turhia ja karsisi suuria kulueriä.

5 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää yrityksen päätöksentekoa tilinpäätösanalyysin avulla. Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle. Lisäksi alatavoitteena oli saada selville yrityksen taloudellinen asema tällä hetkellä, kuinka se on kehittynyt tarkastelujaksolla 2011–2014, millaiset ovat tulevaisuudennäkymät ja minkälainen on taloudellinen asema verrattuna toimialaan. Tavoitteen saavuttamiseksi opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin talousjohtamista, tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysiä ja miten niitä voidaan hyväksi käyttää johdon päätöksenteossa. Teoriaosaan sisältyi näiden lisäksi myös tilinpäätösanalyysin tunnuslukujen esittely ja niiden tulkintaohjeet.

Opinnäytetyön empiirinen osio sisälsi mallianalyysin, jossa tutustuttiin aluksi toimeksiantajaan ja toimeksiantoon, tutkimusmenetelmään ja tutkimusaineistoon. Tämän jälkeen suoritettiin virallisten tilinpäätösten oikaisutoimenpiteet ja analysoitiin tilinpäätösaineistoa. Analyysin jälkeen laskettiin tunnusluvut ja havainnollistettiin niitä pylväsdiagrammein ja analysoitiin tunnuslukujen saamia arvoja. Tämän lisäksi empiirinen osio sisälsi ohjeita tilinpäätösanalyysin tekijälle ja kohdeyrityksen johdon näkemykset taloudellisesta tilanteesta. Lopuksi vielä tehtiin johtopäätökset yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta ja tutkimusaineistona käytettiin kohdeyrityksen tilinpäätösaineistoja vuosilta 2011–2014, joiden pohjalta tehtiin oikaisut ja laskettiin tunnuslukuja.

Kohdeyritys on pystynyt tuottamaan tulosta koko tarkastelujakson ajan, joten kohdeyritys on voitollinen. Lisäksi se on kyennyt liiketoiminnan tuotoilla kattamaan kaikki liiketoiminnasta aiheutuneet kulut. Tästä voidaan päätellä, että yritys on kannattava. Kohdeyritys on myös vakavarainen, koska kaikki vakavaraisuuden tunnusluvut antoivat hyvät arvosanat. Lisäksi kohdeyrityksellä ei ole maksuvaikeuksia ja se on pystynyt hoitamaan maksuvelvoitteensa ilman vierasta pääomaa. Toimialan mediaaneihin verrattuna, kohdeyrityksen taloudellinen tilanne on samantasoinen. Kuitenkin voidaan todeta, että kohdeyritys tuottaa keskimäärin enemmän liikevaihtoa ja on vakavaraisempi kuin toimiala. Tulevaisuudennäkymät ovat suhteellisen

positiiviset, vaikka ensi kevät näyttää vielä epävarmalta ostosopimuksien takia. Kaikista tuloksista voidaan päätellä, että kohdeyrityksen taloudellinen tilanne on tyydyttävä ja suhteellisen vakaa tarkastelujaksolla eikä sillä ei ole suuria taloudellisia riskitekijöitä.

LÄHTEET

A 30.12.1997/1339 Kirjanpitoasetus

Ahola, K., Koivikko, A., Rätty, P. & Tuominen, O. 1999. Tilinpäätös ja Yritysverotus. Porvoo: WSOY.

Balance Consulting. Ei päiväystä. Tunnuslukuopas. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.10.2015]. Saatavana: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>

Epicor. 17.6.2015. Uuden tutkimuksen mukaan tietopula vaikeuttaa talousjohtajien työtä ja vaarantaa yrityksen tuottavuuden. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.11.2015]. Saatavana: <http://www.epicor.com/Finland/Press-Room/News-Releases/Uuden-tutkimuksen-mukaan-tietopula-vaikeuttaa-talousjohtajien-ty%C3%B6t%C3%A4-ja-vaarantaa-yrityksen-tuottavuuden.aspx>

Finnvera Oyj. Ei päiväystä. Finnveran tilinpäätöstilastot. [Verkkajulkaisu]. Toimiala online. [Viitattu: 15.10.2015]. Saatavissa: <http://www2.toimialaonline.fi/>

Haatainen, J. 2014. Tilinpäätösanalyysin käyttö luottopäätöksen tukena: Mallianaalyysi pankille. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Julkaisematon.

Henkilö A. 2015. Yrittäjä. Toimeksiantaja yritys. Sähköpostikysely 16.11.2015.

Ikäheimo, S., Laitinen, E.K., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2014. Yrityksen taloushallinto tänään. Sundom: Vaasan Yritysinformaatio.

Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kananen, J. 2008. Kvali: kvalitatiivisen tutkielma teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Korhonen, P., Kujanmaa, P., Paanala, O., Rajalahti, M. & Toivio A. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9. Painos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Koski, T. 2012. Pk-yritysten strateginen talousjohtaminen. Helsinki: Kauppakamari.

Kytönen E. 2015. Tilinpäätösanalyysi. Luentomateriaali. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan yksikkö. Julkaisematon

L 30.12.1997/1336 Kirjanpitolaki.

Leppiniemi, J. & Kykkänen T. 2001. Kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOY.

Martikainen, T. Salmi, T. 1994. A Review of the Theoretical and Empirical Basis of Financial Ratio Analysis. The Finnish Journal of Business Economics. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 30.11.2015]. Saatavana: <http://lipas.uwasa.fi/~ts/ejre/ejre.html>

Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2005. Johdon laskentatoimi. Helsinki: Edita.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.

Nissim, D. & Penman, S.H. 2003. Financial statement analysis of leverage and how it informs about profitability and price-to-book ratios. Review of Accounting Studies (8). [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 30.11.2015]. Saatavana: <http://www.columbia.edu/~dn75/financial.pdf>

Nykänen, S. 2015. Tilinpäätösanalyysi ja yhtiömuodon muutoksen vaikutukset taloudelliseen tilanteeseen. Saimaan Ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Julkaisematon.

Remes, S. 2015. Ovatko rahoittajan rahoitus- ja luottolinjaukset muuttumassa?. Bussiammattilainen (5), 24–25.

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita.

Yrittäjät. Ei päiväystä. Tilinpäätös ja tilintarkastus. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/taloushallinto/tilinpaatos/>

LIITTEET (Salainen)

Liite 1. Oikaistu tuloslaskelma 2011–2014

Liite 2. Oikaistu tase 2011–2014

Liite 3. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma

Liite 4. Tuloslaskelman trendianalyysi

Liite 5. Prosenttilukumuotoinen tase

Liite 6. Taseen trendianalyysi

LIITE 1. Oikaistu tuloslaskelma (Salainen)

LIITE 2. Oikaistu tase (Salainen)

Liite 3. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma (Salainen)

Liite 4. Tuloslaskelman trendianalyysi (Salainen)

Liite 5. Taseen prosenttilukumuotoinen analyysi (Salainen)

Liite 6. Taseen trendianalyysi (Salainen)